

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ

ΔΙΜΗΝΙΑΙΑ ΕΚΔΟΣΗ
«ΕΝΩΣΕΩΣ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ»
ΕΤΟΣ 51ο - ΑΡΙΘ. ΦΥΛ. 402
ΣΕΠΤΕΜΒΡΙΟΣ - ΟΚΤΩΒΡΙΟΣ 2009
ΓΡΑΦΕΙΑ: ΣΚΟΥΦΑ 71Α & ΜΑΣΣΑΛΙΑΣ
106 80 ΑΘΗΝΑ
ΤΗΛ.: 210 3633618 - FAX: 210 3634636

ΣΥΜΜΕΤΟΧΟΙ ΣΤΟ ΟΡΑΜΑ για το Μουσείο

Μικρασιατικά σωματεία, φορείς, προσωπικότητες και πολίτες ανεξαρτήτως καταγωγής υποστηρίζουν την πρόταση της Ενώσεως Σμυρναίων για τη δημιουργία του Μουσείου του Ελληνισμού της Μ. Ασίας στο χώρο των προσφυγικών πολυκατοικιών της λεωφ. Αλεξάνδρας. Η πρόταση, η οποία έχει ήδη αναρτηθεί στην ιστοσελίδα της Ενώ-

σεως (www.enosismyrneon.gr), αποτελείται από επτά θεματικές ενότητες και μετά την επεξεργασία της θα τεθεί υπόψη ειδικών επιστημόνων (μουσειολόγων, αρχιτεκτόνων κ.ά.) και θα παρουσιαστεί σε συνέντευξη Τύπου. Τα κύρια σημεία της πρότασης δημοσιεύονται στη σελ. 8-9

Σμυρνιός την καταγωγή ο νέος αρχηγός του ΝΑΤΟ

Διοικητής του ΝΑΤΟ από τον περασμένο Ιούνιο είναι ο ελληνοαμερικανός ναύαρχος Δημήτριος Σταυρίδης.

Ο παλπούς του έφυγε πρόσφυγας από τη Μ. Ασία για να καταλήξει στη μακρινή Αμερική όπου και σταδιοδρόμησε.

ΣΕΛ. 4

Η κοπή της πίτας της Ενώσεως Σμυρναίων

Στις 25 Ιανουαρίου, ώρα 18.00, θα κοπεί στο ξενοδοχείο «Παρκ» (λεωφ. Αλεξάνδρας 10) η βασιλόπιτα της Ενώσεως Σμυρναίων για το 2010 με πλούσιο, όπως πάντα, καλλιτεχνικό πρόγραμμα.

Πληροφορίες και δηλώσεις συμμετοχής στα γραφεία του σωματείου, οδός Σκουφά 71Α, τηλ. 210-3633618.

Θα προκαλέσει νέο διχασμό

Η ΕΝΩΣΗ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΕΠΑΝΑΛΗΨΗ ΤΗΣ «ΔΙΚΗΣ ΤΩΝ 6»

«Θεωρούμε, εξαιρετικά άστοχη τη διαδικασία προκειμένου μάλιστα για δίκη που δεν είχε ποινικό αλλά πολιτικό χαρακτήρα. Διότι και σ' αυτή την περίπτωση, η αναψηλάφηση πολιτικό χαρακτήρα θα έχει, θα προκαλέσει νέο διχασμό και θα "ξύσει και πάλι της παλιές πληγές".

Αυτό τονίζει σε ανακοίνωση - διαμαρτυρία, που εξέδωσε η Ένωση Σμυρναίων, μετά την απόφαση του Ποινικού Τμήματος του Αρείου Πάγου, που ελήφθη με οριακή διαφορά (3-2), να παραπέμψει την υπόθεση της επανάληψης της «Δίκης των Έξι» στην Ολομέλεια του Αρείου Πάγου. «Ως απόγονοι των θυμάτων της Μικρασιατικής Καταστροφής αντιμετωπίζουμε ως πρόκληση και σπύλωση της μνήμης

των δεκάδων χιλιάδων αδικαιώτων νεκρών μας την απόπειρα αυτή», καταλήγει η ανακοίνωση και απευθύνει έκκληση στην

Ολομέλεια του Ανωτάτου Δικαστηρίου να απορρίψει κάθε εισήγηση για αναψηλάφηση της Δίκης».

Η «Μ. Ηχ.» σε μορφή pdf

Κάντε κλικ στο μενού «Μικρασιατική Ηχώ» στην Ιστοσελίδα της Ενώσεως Σμυρναίων

www.enosismyrneon.gr

και θα έχετε στη διάθεσή σας την ηλεκτρονική μορφή της εφημερίδας μας εντελώς δωρεάν.

ΧΟΡΗΓΙΑ: ΚΟΙΝΩΦΕΛΕΣ ΙΔΡΥΜΑ «ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ Σ. ΩΝΑΣΗΣ»

Νοστιμιές και Γεύσεις της Σμύρνης

Επιμέλεια: ΜΑΙΡΗ ΦΩΤΕΙΝΟΥ

Σμυρναίικες πολπές

Στο προηγούμενο φύλλο της «Μικρασιατικής Ηχώς» με πολύ μεγάλη χαρά και συγκίνηση είδα μία συνταγή της κυρίας Στάσας Ισηγόνη. Η οικογένειά της, όπως και όλοι εμείς, έχουμε τη μεγάλη τύχη να την έχουμε πάντα κοντά μας, να μας παρακολουθεί άγρυπνα, και να συμβάλλει στις δραστηριότητές μας με πρωτοφανές κέφι και ζωντάνια. Για μένα ήταν ακόμη μεγαλύτερη η συγκίνηση γιατί είναι πάντα γειτόνισσα και έχει την ηλικία της καημένης της μητέρας μου.

ΤΑ ΥΛΙΚΑ

Βάζω στοίχημα ότι τα τρίτης γενιάς παιδιά μας, όσα δηλ. δεν έχουν ακούσει την προσφυγοπούλα Νενέ τους να συζητεί ή να δίνει παραγγελία για ψώνια, ούτε κατ' όνομα δεν ξέρουν τις πολπές. Και όμως... να ήξεραν τη γλύκα τους! Έχω την εντύπωση ότι θα πρέπει να ήταν, αρχικώς, καλοκαιρινό φαγητό γιατί συνοδεύεται από αγγουρο-ντοματό σαλάτα και τότε οι τομάτες ήταν καθαρά εποχιακό προϊόν. Αργότερα, όμως, λόγω της γλύκας πέρασε και στο χειμωνιάτικο μενού μας. ½ κιλό κιμά δύο φορές περασμένο 3 μέτριες πατάτες 1 φλιτζάνι τσαγιού τριμμένο τυρί πικάντικο 3 αυγά μαϊντανό φιλοκομμένο γαλέτα και αλεύρι λάδι για τηγάνισμα πιπέρι

ως προς το αλάτι προσοχή. Δοκιμάστε πρώτα γιατί μπορεί να αρκεί το τυρί.

Βράζετε τις πατάτες με τα φλούδια. Τις ξεφλουδίζετε και τις περνάτε από τη μηχανή του πουρέ.

Αναμειγνύετε τον κιμά, τον πουρέ, το τυρί, 1 αυγό και τα 2 κροκάδια χτυπημένα, αλάτι(;), πιπέρι, μαϊντανό. Ζυμώνετε το μείγμα και το αφήνετε 1-2 ώρες στο ψυγείο να δροιστεί και να σφίξει και μετά το πλάθετε σε σχήμα σαν τα σουτζουκάκια, λίγο μεγαλύτερα. Τα αλευρώνετε.

Χτυπάτε τα ασπράδια μαρέγκα σφιχτή, βουτάτε τις πολπές μία μία και τις τυλίγετε στη γαλέτα. Τις τηγανίζετε σε αρκετό καυτό λάδι και τις σεβρίζετε, αν είναι δυνατόν, ζεστές.

**ΚΑΛΗ ΕΠΙΤΥΧΙΑ
ΚΑΙ ΚΑΛΗ ΟΡΕΞΗ**

ΔΩΡΕΕΣ

• Εις μνήμην της μητέρας της **ΛΟΥΛΑΣ ΤΟΜΠΡΟΠΟΥΛΟΥ**, το γένος Σπαρτοπούλου, η κ. Μαρία Μπρούσκαρη κατέθεσε το ποσό των 200 υπέρ των σκοπών της Ενώσεως Σμυρναίων.

• Εις μνήμην του προέδρου του Σώματος Ελλήνων Προσκόπων **ΑΡΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΟΓΛΟΥ** του Αλεξάνδρου και της Αγγελικής από τη Σμύρνη, και με τη συμπλήρωση 10 χρόνων από το θάνατό του, η σύζυγός του κ. Έλλη Κωνσταντόγλου κατέθεσε το ποσό των 50 υπέρ των σκοπών της Ενώσεως Σμυρναίων.

• Εις μνήμην του τοπικού εφόρου **ΝΙΚΟΥ ΑΥΓΕΡΙΔΗ** και των **ΠΡΟΣΚΟΠΩΝ ΤΟΥ ΑΪΔΙΝΙΟΥ**, που σφαιριάστηκαν από τους Τούρκους πριν 90 χρόνια, ο κ. Νίκος Κουρκουρής κατέθεσε το ποσό των

30 υπέρ των σκοπών της Ενώσεως Σμυρναίων.

• Εις μνήμην **ΑΠΟΣΤΟΛΟΥ ΜΑΓΓΑΝΑΡΗ** και **ΕΙΡΗΝΗΣ ΣΑΚΑΛΗ**, η κ. Αικατερίνη Κοντώση - Μαγγανάρη κατέθεσε το ποσό των 200 υπέρ των σκοπών της Ενώσεως Σμυρναίων.

• Εις μνήμην **ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΕΥΓ. ΚΑΛΑΦΑΤΗ**, η κ. Δέσποινα Γιανναράκη κατέθεσε το ποσό των 50 υπέρ των σκοπών της Ενώσεως Σμυρναίων.

• Εις μνήμην των γονέων της **ΗΛΙΑ και ΜΑΡΓΑΡΙΤΑΣ ΑΛΤΙΝΟΓΛΟΥ** και του συζύγου της **ΓΙΑΝΝΗ ΙΣΗΓΟΝΗ**, η κ. Στάσα Ισηγόνη κατέθεσε το ποσό των 100 υπέρ των σκοπών της Ενώσεως Σμυρναίων.

• Εις μνήμην **ΜΙΧΑΗΛ ΚΟΥΦΑΚΗ**, ο Χρήστος και η Ελένη Αραποστάθη κατέθεσε το ποσό των 100€ υπέρ των σκοπών της Ενώσεως Σμυρναίων.

ΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΟΥ ΛΑΒΑΜΕ

Απίθανες συμπτώσεις

Εδώ και αρκετά χρόνια μαζεύω παλιά έγγραφα, φωτογραφίες, καρτ-ποστάλ και άλλο υλικό σχετικά με τη Σμύρνη και τη Λέσβο όπου έχω γεννηθεί. Ειδικά για τη Σμύρνη έχω πάνω από 400 κάρτες πριν από το 1922 και γύρω στα 250 έγγραφα (τιμολόγια, αποδείξεις, πιστοποιητικά γέννησης κ.λπ.

Θα σας διηγηθώ εδώ μια απίστευτη ιστορία που έχει σχέση με τη Σμύρνη και τον Παπάδο, το χωριό που γεννήθηκα.

Όλα ξεκίνησαν πριν από δύο χρόνια. Είχα σταθμεύσει το αυτοκίνητό μου εκεί που συνήθως παρκάρω, πλάι στη δουλειά μου, στο Δήμο Κηφισιάς. Την ώρα που έβγαινα, με εμπόδιζε μια στοίβα χαρτιά. Επάνω στα χαρτιά υπήρχε ένα έγγραφο της δεκαετίας του 1950, χωρίς φαινομενικά σημασία.

Χωρίς καμία σημασία (;). Όπως αποδείχτηκε αργότερα ήταν πολύ σημαντικό. Σ' αυτό το έγγραφο υπήρχαν το επώνυμο και η υπογραφή του Λεωνιδόπουλου, που μου θύμιζαν κάτι. Μόλις πήγα σπίτι, βρήκα στη συλλογή μου μία συστατική επιστολή (φωτό δεξιά) για προϋπηρεσία υπαλλήλου στο Μηχανουργείο Λεωνιδόπουλου, στη Σμύρνη με ημερομηνία 18 Αυγούστου 1922, λίγες μέρες δηλαδή πριν από τη Μικρασιατική Καταστροφή. Την επιστολή αυτή είχα αγοράσει σε δημοπρασία στη Θεσσαλονίκη. Η υπογραφή και στα δύο έγγραφα ήταν ολόγρια. Μετά από καιρό πήγα στην πολυκατοικία, έξω από την οποία βρέθηκε το έγγραφο, είδα τα ονόματα στα κουδούνια και βρήκα πως εκεί έμενε κάποιος που είχε το ίδιο επώνυμο με αυτόν που είχε υπογράψει τα δύο έγγραφα. Λεγόταν δηλαδή Λεωνιδόπουλος.

Τον πήρα στο τηλέφωνο, βρεθήκαμε, και ακούστε τί προέκυ-

Αντίγραφο συστατικής επιστολής για εργαζόμενο στα εργοστάσια «Χαρ. Λεωνιδόπουλου» στο Χαλκιά-Βουνάρι της Σμύρνης. (Από το αρχείο του συλλέκτη κ. Θεόδωρου Πελεκάνου).

ψε. Ο κάτοικος της πολυκατοικίας ήταν γιος του εργοστασιάρχη Λεωνιδόπουλου της Σμύρνης. Η σύζυγός του κ. Λεωνιδόπουλου είναι η κυρία Μυρσίνη Αλεπουδέλη, της οποίας γιαγιά ήταν η Μαρία Βρανά από τον Παπάδο το χωριό μου, σύζυγος του Παναγιώτη Αλεπουδέλη, πατέρα του Οδυσσέα Ελύτη. Πόσο μικρός είναι ο κόσμος...

ΘΕΟΔΩΡΟΣ ΠΕΛΕΚΑΝΟΣ

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΗΧΩ

Διμηνιαία έκδοση της «ΕΝΩΣΕΩΣ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ»

Γραφεία:
Σκουφά 71Α & Μασσαλίας
106 80 Αθήνα
Τηλ.: 210 3633618 Fax: 210 3634636
E-mail: Ensmyrn@otenet.gr
www.enosismyrneon.gr

ΕΚΔΟΤΗΣ:
Ευάγγελος Τσίρκας
ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ:
Νίκος Βικέτος
ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ-ΔΙΕΚΠΕΡΑΙΩΣΗ:
Κορίνα Σπηλιώτη
ΠΑΡΑΓΩΓΗ:
PRESS LINE
Μάγερ 11 - 104 38 Αθήνα
Τηλ.: 210 5225.479

Ενυπόγραφα κείμενα εκφράζουν απόψεις των συγγραφέων και δεν απηχούν κατ' ανάγκη θέσεις της εφημερίδας ή της Ενώσεως Σμυρναίων.

ΣΤΗΝ Ολομέλεια του Αρείου Πάγου παρέπεμψαν οι αεροπαγίτες που συγκροτούν το Ποινικό Τμήμα του Ανωτάτου Δικαστηρίου την υπόθεση της επανάληψης της «Δίκης των Έξι». Σχετική αίτηση είχε υποβάλει στις 20 Ιανουαρίου του 2008 ο κ. Μιχάλης Πρωτοπαπαδάκης, εγγονός του πρώην πρωθυπουργού Πέτρου Πρωτοπαπαδάκη, που καταδικάστηκε από Έκτακτο Στρατοδικείο, μαζί με άλλους τέσσερις πολιτικούς (Δημήτριο Γούναρη, Νικόλαο Στράτο, Νικόλαο Θεοτόκη, Γεώργιο Μπαλατζή) και τον αρχιστράτηγο Γε-

ώργιο Χατζηανέστη για εσχάτη προδοσία.

Υπέρ της επανάληψης της δίκης τάχθηκε η πλειοψηφία του Ποινικού Τμήματος, δεχόμενη ότι έχουν αποκαλυφθεί νέα άγνωστα γεγονότα, σύμφωνα με τα οποία οι έξι ήταν αθώοι.

Αντίθετα η μειοψηφία πρότεινε να απορριφθεί η αίτηση επανάληψης της δίκης, καθώς τα στοιχεία που προσκομίστηκαν δεν θεμελιώνουν τη βασιμότητα της επανάληψης της «Δίκης των 6».

Στην Ολομέλεια του Αρείου Πάγου η αναψηλάφηση της «Δίκης των Έξι»

Την αντίθεση στην επανάληψη της «Δίκης των Έξι» εξέφρασαν με ανακοίνωση η Ένωση Σμυρναίων και το 19ο Παμποντιακό Συνέδριο ΗΠΑ-Καναδά.

■ Η Ένωση Σμυρναίων

Το πλήρες κείμενο της ανακοίνωσης που εξέδωσε η Ένωση Σμυρναίων έχει ως εξής:

«Θεωρούμε, εξαιρετικά άστοχη τη διαδικασία προκειμένου μάλιστα για δίκη που δεν είχε ποινικό αλλά πολιτικό χαρακτήρα. Διότι και σ' αυτή την περίπτωση, η αναψηλάφηση πολιτικό χαρακτήρα θα έχει, θα προκαλέσει νέο διχασμό και θα "ξύσει και πάλι τις παλιές πληγές".

Η εκστρατεία για αποκατάσταση των καταδικασθέντων της Δίκης των «Έξι», έχει μια νομική και μια ιστορική διάσταση. Κατά το καθαρά νομικό, δηλαδή το ποινικό σκέλος, η παρέλευση ακόμη και τώσων δεκαετιών δεν εμποδίζει την κίνηση της διαδικασίας αναψηλάφησης σε περιπτώσεις όπου οι κληρονόμοι του καταδικασθέντος επιδιώκουν την αποκατάσταση της μνήμης του προσκομίζοντας νέα στοιχεία. Εν προκειμένω, ωστόσο, δεν φαίνεται να γίνεται λόγος για νέα στοιχεία, παρά μόνο για μεταγενέστερες πολιτικές εκτιμήσεις. Χωρίς νέα αποδεικτικά στοιχεία, όμως, δεν θα μπορούσε να διαλευκανθεί ο βαθμός αμέλειας ή η δυνατότητα πρόβλεψης των αποτελεσμάτων συγκεκριμένων στρατιωτικών ενεργειών, οι δε σύγχρονοι ιστορικοί, δημοσιογράφοι ή στρατιωτικοί εμπειρογνώμονες, αγέννητοι κατά τη στιγμή των κρίσιμων γεγονότων, είναι εξ ορισμού αναριόδοιοι να καταθέσουν τη δευτερογενή επιστημονική γνώση τους ως υποκατάστατα ζώντων μαρτύρων. Επί πλέον, οι ειδικές περιστάσεις υπό τις οποίες είχε εκτυλιχθεί η «Δίκη των Έξι» καθιστούν αδύνατο το να υπεισέλθει ο σημερινός δικαστής

Οι κατηγορούμενοι για τη Μικρασιατική Καταστροφή στην αίθουσα του Στρατοδικείου. Από αριστερά Μ. Γούδας, Γ. Μπαλατζής, Ξ. Στρατηγός, Δ. Γούναρης, Ν. Στράτος, Ν. Θεοτόκης και Π. Πρωτοπαπαδάκης.

στη θέση του παλαιότερου και να διορθώσει τυχόν λάθη του, καθώς το σημερινό νομικό πλαίσιο που διέπει τη δικαιοδοσία αλλά και την ουσία της υπόθεσης είναι παντελώς ασύμβατο προς εκείνο που ίσχυε τη στιγμή της δίκης, ενώ δεν νοείται και επανάληψη ποινικής διαδικασίας για πράξεις που σήμερα πια εκφεύγουν κάθε ποινικής αντιμετώπισης.

Σημαντική, κατανοητή και συμπαθής η προσπάθεια των οικειών των καταδικασθέντων για αποκατάσταση της καλής φήμης των προγόνων τους, αλλά πιο σημαντική είναι η διατήρηση της ηρεμίας και της συνοχής της Χώρας. Κατά συνέπεια και ως απόγονοι των θυμάτων της Μικρασιατικής Καταστροφής αντιμετωπίζουμε ως πρόκληση και σπύλωση της μνήμης των δεκάδων χιλιάδων αδικαιώτων νεκρών μας την απόπειρα αυτή. Κάνουμε έκκληση στην ολομέλεια του Αρείου Πάγου να απορρίψει κάθε εισήγηση για αναψηλάφηση της Δίκης». Το κείμενο της ανακοίνωσης στάλθηκε στον πρόεδρο του Αρείου Πάγου.

■ Το 19ο Παμποντιακό Συνέδριο ΗΠΑ-Καναδά

Με αφορμή την προσφυγή στον Αρειό Πάγο με την οποία ζητείται η αναψηλάφηση της Δίκης των Έξι, θεωρούμε, εξαιρετικά άστοχη τη διαδικασία προκειμένου μάλιστα για δίκη που δεν είχε ποινικό αλλά πολιτικό χαρακτήρα. Διότι και σ' αυτή την περίπτωση, η αναψηλάφηση θα έχει πολιτικό χαρακτήρα και θα διχάσει για άλλη μία φορά τον ελληνισμό.

Δηλώνουμε ότι η απόπειρα αναψηλάφησης της Δίκης των Έξι που επιχειρείται στην Ελλάδα από διάφορους κύκλους, είναι άτοπη και προσβλητική για τους απογόνους των θυμάτων της πολιτικής των Έξι. Η πολιτική που άσκησαν από τον Νοέμβριο του 1920 έως και το Σεπτέμβριο του 1922 χαρακτηριζόταν από εμπάθεια, συνειδητή υποβάθμιση της θέσης της Ελλάδος απότο συμμαχικό στρατόπεδο, περιφρόνηση των Ελλήνων της υπό διάλυση Οθωμανικής Αυτοκρατορίας που είχαν υποστεί ήδη την πολιτική γενοκτονία από τους Νεότουρκους.

Ως απόγονοι των θυμάτων της Γενοκτονίας που συνέβη στον Πόντο και της Μικρασιατικής Τραγωδίας, θεωρούμε ιταμή και απαράδεκτη πρόσκληση στη μνήμη των χιλιάδων νεκρών την επιχειρούμενη, μέσω δίκης, «αθώωση» των υπευθύνων της μεγαλύτερης καταστροφής, που υπέστη ποτέ το ελληνικό έθνος. Οποιαδήποτε παρόμοια διαδικασία μας βρίσκει αντίθετους και δηλώνουμε ότι θα προστατεύσουμε τη μνήμη των προγόνων μας με κάθε νόμιμο μέσο.

Κάνουμε έκκληση στην ολομέλεια του Αρείου Πάγου να απορρίψει κάθε εισήγηση για αναψηλάφηση της Δίκης, αφήνοντας την όποια απόφαση στην αδέκαστη κρίση της ιστορίας.

■ Και άλλες Οργανώσεις

Από έγκυρη πηγή πληροφορηθήκαμε ότι ανάλογες εκκλήσεις έχουν απευθύνει στον Πρόεδρο του Αρείου Πάγου και άλλες προσφυγικές οργανώσεις της χώρας. Η «Μ.Ηχ.» θα δημοσιεύσει στο επόμενο φύλλο όσες από αυτές φτάσουν στα γραφεία της.

Με σμυρναϊκές ρίζες ο νέος αρχηγός του ΝΑΤΟ

Από τον Ιούνιο του 2009, ο Δημήτρης Σταυρίδης, ελληνοαμερικανός τρίτης γενιάς, ανέλαβε τη διοίκηση του ΝΑΤΟ, παράλληλα με τη διοίκηση των Αμερικανικών Δυνάμεων στην Ευρώπη. Είναι η πρώτη φορά που αμερικανός ναύαρχος αναλαμβάνει τη διοίκηση του ΝΑΤΟ.

Ικανός αξιωματικός, διακρίθηκε τόσο στις επαγγελματικές του υποχρεώσεις, όσο και στον επιστημονικό τομέα, τιμηθείς για τις επιδόσεις του αυτές με σωρεία παρασήμων και τιμητικών διακρίσεων και κατέλαβε εξέχουσες θέσεις στον επιχειρησιακό και επιτελικό χώρο των ΗΠΑ.

Η επιλογή του ως διοικητού του ΝΑΤΟ μας κάνει υπερήφανους ως Έλληνες. Εμάς όμως τους πρόσφυγες από τη Σμύρνη και τη Μικρά Ασία μας τιμά ιδιαίτερα η προσφυγική καταγωγή του, αφού ο παππούς του, Δημήτριος Σταυρίδης επίσης, έφυγε πρόσφυγας από τη Μικρασία κατά τον ξεριζωμό του Ελληνισμού από τους Οθωμανούς αρχικά και τους Τούρκους στη συνέχεια, για να καταλήξει στην μακρινή Αμερική όπου και σταδιοδρόμησε.

Αξιοσημείωτο είναι ότι την καταγωγή του από τους Έλληνες, όχι μόνο την επικαλέστηκε με ιδιαίτερη υπερηφάνεια στην ακρόασή του στο αμερικάνικο Κογκρέσο για την επιλογή του ως δι-

Ο μικρασιατικής καταγωγής ναύαρχος Δημήτρης Σταυρίδης, νέος αρχηγός του ΝΑΤΟ, ελληνοαμερικανός τρίτης γενιάς.

οικητού του ΝΑΤΟ, αλλά και το ότι συνέγραψε βιβλίο, το «Πλοίαρχος Καταδρομικού: Μαθήματα από μία πρώτη Διοίκηση/«Destroyer Captain: Lessons of a First Command.» στο οποίο μεταξύ άλλων, κάνει μακρά αναφορά στη δραματική περιπέτεια του παππού του. Στο βιβλίο αυτό που έγραψε 2008, προβαίνει σε μια

λεπτομερή αναφορά της καταγωγής του από Έλληνες πρόσφυγες.

«Στις αρχές της δεκαετίας του '20,» γράφει, «ο παππούς μου, ένας κοντόχοντρος Έλληνας δάσκαλος με το όνομα Δημήτριος Σταυρίδης, αναγκάστηκε να φύγει από την Τουρκία, λόγω «της φυλετικής κάθαρσης» (διαβάστε πογκρόμ) από τους Τούρκους που

στράφηκε εναντίον των Ελλήνων που ζούσαν στα υπολείμματα της οθωμανικής αυτοκρατορίας. Μόλις και μετά βίας κατόρθωσε να σώσει τη ζωή του, δραπετεύοντας με μια μικρή βάρκα, διασχίζοντας το Αιγαίο πέλαγος προς την Αθήνα και από εκεί στο νησί Έλλης. Ο αδελφός του δεν ήταν το ίδιο τυχερός και σκοτώθηκε από τους Τούρκους, συνέπεια της βίας που εκδηλώθηκε εναντίον της Ελληνικής μειονότητας.»

Αφορμή για τη συγγραφή του βιβλίου ήταν μια άσκηση του ΝΑΤΟ στις ακτές της σημερινής Τουρκίας, η οποία απετέλεσε για αυτόν « την πιο καταπληκτική ιστορική ειρωνεία, την οποία θα μπορούσε να φανταστεί» και η οποία έγινε αφορμή ο Σταυρίδης να γράψει αναφερόμενος στον παππού του: «Ο εγγονός του, που μιλά μόλις μερικές λέξεις ελληνικά, επιστρέφει ως διοικητής ενός καταδρομικού, αξίας ενός δισεκατομμυρίου δολαρίων στην ίδια την πόλη, τη Σμύρνη, η οποία σήμερα αποκαλείται Ιζμίρ - από την οποία ο παππούς του έφυγε με ένα προσφυγικό πλοιάριο πριν από πολλά χρόνια.»

Οι ευχές μας είναι να επιτύχει στο δύσκολο έργο του και να εργασθεί για την ειρήνη και το καλό της ανθρωπότητας.

Ευάγγελος Τσίρκας

ΓΙΑ ΤΗ ΔΙΑΣΩΣΗ ΤΩΝ ΕΛΛΗΝΩΝ ΤΗΣ ΣΜΥΡΝΗΣ

Μεταθανάτια τιμή στον Τζ. Χόρτον και στον πλοίαρχο του ιαπωνικού πλοίου

Σε εκδήλωση μνήμης που διοργάνωσε στο αμφιθέατρο του ΤΕΙ ο Σύλλογος Μικρασιατών Καβάλας, με την υποστήριξη της Νομαρχιακής Αυτοδιοίκησης Καβάλας - Ξάνθης - Δράμας, της Νομαρχίας Καβάλας, των Δήμων Καβάλας και Φιλίππων και του ΤΕΙ Καβάλας τιμήθηκαν μετά θάνατο ο πρόξενος των ΗΠΑ στη Σμύρνη Τζωρτζ Χόρτον - την τιμητική διάκριση παρέλαβε η κόρη του Νάνσυ Χόρτον - και ο εκπρόσωπος της Ιαπωνικής πρεσβείας στην Ελλάδα κ. Sigeru Kikuma, ως εκπρόσωπος του ιαπωνικού λαού, ο οποίος συνέβα-

λε, όπως και ο αμερικανός διπλωμάτης στη διάσωση των Μικρασιατών το 1922.

Την εκδήλωση χαιρέτησε ο πρόεδρος του Συλλόγου Μικρασιατών Νομού Καβάλας, ο Δήμαρχος Καβάλας κ. Σιμισής, ο πρόεδρος του ΤΕΙ Καβάλας κ. Μητρόπουλος και ο πρόεδρος του Συλλόγου Ποντίων Σικάγο ΗΠΑ κ. Γιώργος Μαυρόπουλος, ο οποίος ήρθε ειδικά για την εκδήλωση στην Καβάλα.

Η κ. Νάνσυ Χόρτον συγκινημένη για τη μεταθανάτια τιμή που απένειμε ο Σύλλογος Μικρασιατών Καβάλας στον πατέρα της, μί-

λησε για τον Γεώργιο Χόρτον και τη συμβολή του στη διάσωση χιλιάδων Μικρασιατών.

Ο πρώτος γραμματέας της πρεσβείας της Ιαπωνίας στην Ελλάδα κ. Sigeru Kikuma, ευχαρίστησε τον ελληνικό λαό και ιδιαίτερα τους πολίτες της Καβάλας για την εκδήλωση.

Για την προσωπικότητα του Τζωρτζ Χόρτον και την προσπάθειά του να διασώσει τους Έλληνες μίλησε εκτενώς ο γραμματέας του Συλλόγου Μικρασιατών Καβάλας κ. Κυριάκος Λυκουρίνος

Τελευταίος ο κ. Φάνης Μαλκίδης, μέλος της Διεθνούς Ένωσης

Ακαδημαϊκών για τη Μελέτη των Γενοκτονιών, αναφέρθηκε σε άγνωστα περιστατικά της ιστορίας όπου άνθρωποι με κίνδυνο της ζωής τους έσωσαν τους Έλληνες στις μέρες της καταστροφής και εξιστόρησε το περιστατικό με το ιαπωνικό πλοίο το οποίο έδωσε τη δυνατότητα στους Μικρασιάτες να σωθούν και να συνεχίσουν τη ζωή τους στην Ελλάδα.

Στην εκδήλωση συμμετείχε η ορχήστρα και η χορωδία του Συλλόγου Μικρασιατών Καβάλας με τραγούδια της Μ. Ασίας.

Η εορτή του Αγίου Χρυσοστόμου Σμύρνης στην Ι. Μητρόπολη Γλυφάδας

Για δέκατο έκτο ήδη έτος από της συναριθμήσεως των εθνο-ιερομαρτύρων Ιεραρχών Χρυσοστόμου Σμύρνης, Γρηγορίου Κυδωνιών, Μοσχονησίων Αμβροσίου, Ικονίου Προκοπίου και Ζήλων Ευθυμίου στο εορτολόγιο της Εκκλησίας της Ελλάδος, εορτάσθηκε και εφέτος από την Ένωση Σμυρναίων η πανήγυρη των ως άνω αρχιερέων ως και πάντων των μετ' αυτών αναιρεθέντων κατά τη Μικρασιατική Καταστροφή του 1922.

Ο φετινός εορτασμός πραγματοποιήθηκε με θρησκευτική λαμπρότητα στον Καθεδρικό Ιερό Ναό των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελέ-

νης την Κυριακή προ της Υψώσεως του Τιμίου Σταυρού (13/9), στον οποίο τελέσθηκε πανηγυρική Θεία Λειτουργία μετ' αρτοκλασίας προεξάρχοντος του σεβ. Γλυφάδας. Δεξιά της κεντρικής εισόδου του ναού είχε τοποθετηθεί πάνω σε προσκυνητάρι ανθοστόλιστη η εικόνα του Αγίου, έργο του αγιογράφου Ιωάννου Καρούσου, την οποία προσκυνούσαν οι πιστοί.

Τον Θείο Λόγο κήρυξε ο πρωτοσύγκελλος της Ι. Μητροπόλεως αρχιμανδρίτης π. Αλέξιος Ψωίνος. Με μια μεστή πνευματικών νοημάτων ομιλία που κράτησε αμείωτη την προσοχή των εκκλησια-

ζομένων, ο π. Αλέξιος αναφέρθηκε στον Άγιο Χρυσόστομο Σμύρνης υπογραμμίζοντας αποσπάσματα από τους λόγους του μεγαλομάρτυρα ιεράρχη που πρέπει να καθοδηγούν τη ζωή κάθε χριστιανού.

Μετά την τέλεση της αρτοκλασίας ο μητροπολίτης Γλυφάδας, μπροστά στην εικόνα του Αγίου Χρυσοστόμου Σμύρνης διάβασε την ειδική απόφαση, της επίσημης εγγραφής το εν λόγω Αγίου στο εορτολόγιο της Εκκλησίας και πριν από την απόλυση μιλώντας προς το εκκλησίασμα ανέφερε με πολλή συγκίνηση προσωπικές του εμπειρίες για τη ζωή και

το μαρτύριο του Αγίου, που του μετέφερε ο Σμυρνιός πατέρας του. Σημειώνουμε εδώ πως...

Ακολούθησε στο γραφείο του ναού κέρασμα για όλα τα μέλη και τους φίλους της Ενώσεως Σμυρναίων, κατά το οποίο εκ μέρους του Δ.Σ. το σωματείου ο πρόεδρος κ. Ε. Τσίρκας εξέφρασε τις θερμές ευχαριστίες του προς τον σεβ. Μητροπολίτη Γλυφάδας κ. Παύλο για τη μεγάλη πνευματική χαρά που όλοι μας ζήσαμε συμμετέχοντας στην πανήγυρη του Αγίου μας.

ΤΟ 2ο ΜΠΑΛΙΩΤΙΚΟ ΑΝΤΑΜΩΜΑ

Το ρυάκι έγινε χείμαρρος!

Το 2ο αντάμωμα των απανταχού Μπαλιωτών πραγματοποιήθηκε και φέτος στη Χαλκιδική με πρωτοβουλία του δραστήριου Συλλόγου Πολιτισμού Στρατωνίου, στις 12 Σεπτεμβρίου 2009, το πρωί, στην αίθουσα του ΟΑΕΔ. Πρώτος ομιλητής της εκδήλωσης, ο κ. Φαίδων Παπαθεοδώρου, χωροτάκτης-πολεοδόμος, αναφέρθηκε στους καταλόγους των προσφύγων του 1922 και στην εκτίμηση της περιουσίας τους. Ακολούθησε στο βήμα ο πρόεδρος του Συλλόγου Πολιτισμού Στρατωνίου κ. Αλέ-

ξανδρος Τσανανάς, μηχανολόγος μηχανικός, παρουσίασε την ανακοίνωσή του με θέμα «Στρατώνι, Μπάλια, Λαύριο. Μια μεταλλευτική ιστορική συμπόρευση». Τελευταία ομιλήτρια η κ. Δέσποινα Στυλιανίδου, φιλόλογος-συγγραφέας, μίλησε για την Μπάλια, τα έθιμα, την αρχιτεκτονική, το κλίμα και τα ιστορικά γεγονότα που διαδραματίστηκαν στην περιοχή και έβαψαν τη γη της με το αίμα χιλιάδων ανθρώπων. Αποσπάσματα από το υπό έκδοση μυθιστόρημα της κ. Στυλιανίδου με τον τίτλο «Τα βαπόρια της Σκουριάς και του Έρωτα» διάβασαν οι κυρίες

Ευγενία Βασιλογιαννάκη και Ζαφειρία Μπουπουύλου. Το ρυάκι της περσινής πρώτης συνάντησης των Μπαλιωτών έγινε φέτος χείμαρρος και οι διοργανωτές έχουν τη βεβαιότητα πως του χρόνου θα είναι ποταμός, καθώς και ο Σύλλογος Μπαλιωτών Μ. Ασίας είναι στα σκαριά και όλο και πιο πολλοί συμπατριώτες τους αποκαλύπτεται πως κατοικούν στα Νέα Μουδανιά, στη Μυτιλήνη, τον Πειραιά, την Κρήτη και το εξωτερικό.

Ο γιος του εθνομάρτυρα

Όπως απλά και ήρεμα έζησε, έτσι ήσυχα και διακριτικά έφυγε από τον κόσμο μας πλήρης ημερών (ενενήντα έξι ετών), στις 30 Αυγούστου 2009, ο ταξίαρχος ε.α. Χρυσόστομος Ευγ. Καλαφάτης. Γεννημένος το 1913 στην Τρίγλια της Βιθυνίας, γιος του Ευγενίου Καλαφάτη και της Σεβαστής Κασφίκη, ήταν ο μικρότερος από τα αδέρφια του: τον Νικόλαο, την Καλλιόπη, τον Κωνσταντίνο και τον Δημήτριο.

Ήταν ενός έτους όταν γνώρισε για πρώτη φορά την πίκρα της προσφυγιάς στο Βουκουρέστι, όπου αναγκάστηκε να καταφύγει, κοντά στην εκεί εγκατεστημένη αδελφή της Σοφία Αλεξ. Μουμτζή, η μητέρα του μαζί με τα τρία παιδιά της (ο πατέρας του μαζί με τον μεγαλύτερο γιο του βρίσκονταν στην Κωνσταντινούπολη κοντά στον αδελφό του, μητροπολίτη Σμύρνης Χρυσόστομο, τον μετέπειτα μαρτυρικό ιεράρχη). Το 1918 επέστρεψε στην Κωνσταντινούπολη και από εκεί έξι μήνες αργότερα έφυγαν για τη Σμύρνη.

Τον Αύγουστο του 1922 (π.η.) ο Χρυσόστομος Καλαφάτης, που μόλις είχε τελειώσει τη β' τάξη στο Δημοτικό Σχολείο του Φασουλά, βρισκόταν για τις καλοκαιρινές διακοπές στη γενέτειρά του, όταν επήλθε η κατάρρευση του μικρασιατικού μετώπου. Διασώθηκε, όπως και όλοι σχεδόν οι Τριγλιανοί, με το καράβι του θείου του εφοπλιστή Φίλιππου Καβουνίδη και έφτασε στον Πειραιά. Εδώ έμαθαν την είδηση για το μαρτυρικό τέλος του θείου του και τον απαγχονισμό του πατέρα του.

Πρόσφυγας στην Αθήνα, μαζί με τη χήρα μητέρα του και τα άλλα τρία ανήλικα αδέρφια του, μη έχοντας που την κεφαλήν κλίνει, κάνανε κατάληψη του πεζοδρομίου απέναντι από το Δημαρχείο Αθηνών, στη γωνία της οδού Αθηνάς. Στη Μαρίτσα Σαριντζιώτου - Σπύρου που τον επισκέφθηκε, για να του πάρει

Οι γονείς του Ευγένιος και η Σεβαστή Καλαφάτη

συνέντευξη πριν λίγα χρόνια (βλ. περιοδικό *Ανάπλασις*, αρ. 437, Σεπτ. - Οκτ. 2008) αφηγείται: «Μείναμε εκεί για μερικές μέρες ζητιανεύοντας... Κατά καλή μας τύχη, ένας δημοσιογράφος που έκανε ρεπορτάζ πάνω στο προσφυγικό πρόβλημα μας ανακαλύπτει και μας κάνει είδηση στην εφημερίδα του, τονίζοντας και στιγματίζοντας ότι "αδελφές του Εθνομάρτυρα ζητιανεύουνε με τα παιδιά τους στα πεζοδρόμια". Το δημοσίευμα αυτό είχε απήχηση, γιατί μια πλούσια κυρία από αρχοντική οικογένεια της Τραπεζούντας, η κυρία Τριανταφυλλίδου, έστειλε προσωπικό να μας παραλάβει και να μας οδηγήσει στο επί της οδού Βουκουρεστίου μέγαρό της. Εκεί, στο υπόγειο του σπιτιού της, μείναμε περίπου τρεις μήνες».

Τα κατοπινά πέτρινα χρόνια της προσφυγιάς τα πέρασε στο συνοικισμό του Βύρωνα, σ' ένα σπίτι με δύο δωμάτια από τσιμεντόλιθους, χωρίς κουζίνα και με εξωτερική τούρκικη τουαλέττα. «Δεν υπήρχε ούτε ηλεκτρικό ούτε νερό. Το χειμώνα το κρύο έμπαινε από παντού και όταν έβρεχε, μετακινούσαμε τα κρεβάτια μας σε γωνίες που δεν έφτανε η βροχή. Όταν ερχόταν το κάρνο με το βαρέλι του νερού, τρέχαμε στην ουρά για λίγο νεράκι [...].

Στον Βύρωνα, δεν έφτανε η

δυστυχία και η κακομοιριά μας, είχαμε και τους Παλαιοελλαδίτες, τους γηγενείς Έλληνες, που μας εκήρυτταν φυλετικό πόλεμο. Μας έβλεπαν σαν μιάσματα και μας αποκαλούσαν τουρκόσπορους και αποβράσματα. Εμάς, που ήρθαμε από την Ιωνία με μια ιστορία 3500 χρόνων, που δεν αλλάξαμε ούτε τη γλώσσα μας ούτε τη θρησκεία μας ούτε τα ήθη ούτε τα έθιμά μας. Έλληνες φύγαμε από την Ελλάδα και πιο Έλληνες γυρίσαμε σ' αυτήν μετά την καταστροφή από τη Μικρά Ασία».

Τελείωσε το Δημοτικό στο Παγκράτι, εν συνεχεία τις τέσσερις τάξεις του Ελληνικού στο ιδιωτικό του Αθ. Λυμπερόπουλου και το 1931 αποφοίτησε από το Ζ' Γυμνάσιο Αρρένων.

Το 1932 εισήχθη στη Σ.Σ.Ε. από την οποία εξήλθε ανθυπολοχαγός Πυροβολικού το 1936. Διετέλεσε διοικητής της 5ης Πυροβολαρχίας του Α' Συντάγματος Πυροβολικού στο Γουδί. Πήρε μέρος στις επιχειρήσεις του ελληνο-ιταλικού μετώπου και από τα τέλη του 1942 έως το 1945 πολέμησε εναντίον των Γερμανών στη Μέση Ανατολή. Για τη δράση του τιμήθηκε με χρυσό αριστείο ανδρείας και μετάλλια εξαιρετών πράξεων. Αποστρατεύθηκε με το βαθμό του

Ο Χρυσόστομος Καλαφάτης

ταξίαρχου το 1994.

Ήταν παντρεμένος με τη Σοφία Νικ. Ψύλλα και μαζί της απέκτησε δύο παιδιά τον Ευγένιο Καλαφάτη και την Ειρήνη Καλαφάτη-Μεταξά.

Στην εξόδιο ακολουθία, που εψάλη στο Κοιμητήριο της Ν. Σμύρνης, προεξήρχε τιμητικά ο αρχιμανδρίτης π. Σεραφεϊμ της Ι. Μονής Μεταμορφώσεως Σωτήρος Καμένων Βούρλων. Τον νεκρό αποχαιρέτησε η πρόεδρος του Συλλόγου Μικρασιατών Ανατολ. Αττικής κ. Βούλα Παπαγεωργίου «Αισθανόμαστε φτωχότεροι τώρα που φεύγεις από κοντά μας, αλλά ο πλούτος της παράδοσης δεν στερεύει γιατί ο Θεός επιτρέπει να την παίρνουν χέρια που θα την κρατούν με δέος και θα την μεταλαμπαδεύουν. Εκεί που θα πας, κοντά σε κείνες τις υπέροχες ψυχές του Ευγένιου, του Αγίου Χρυσόστομου και όλων των Μικρασιατών προγόνων μας, μίλησέ τους για μας και πες τους πως εμείς εδώ κάτω, παιδιά, εγγόνια, δισέγγονα, δεν θα πάψουμε να τους θυμόμαστε. Δεν μπορούμε να πάψουμε να τους θυμόμαστε και γι' αυτό ζητούμε την δική τους ευλογία και προστασία».

Η μεγάλη Μετάγγιση

Του ΠΕΤΡΟΥ Ν. ΔΙΝΑΡΔΟΥ

Συχνά και με εμφανές κίνητρο την ευρεία συναισθηματική φόρτιση, η επέτειος ενός μεγάλου δραματικού γεγονότος καλύπτεται, σε σημαντικό μέρος των όσων γράφονται και ακούγονται, από θρηνολογία ενώ το αντίθετο αξίζει να συμβαίνει. Αυτό αφορά την υπόμνηση, τον σχολιασμό και την προσθήκη νέων εκτιμήσεων, ακόμη και τη γνωστοποίηση νέων ευρημάτων, για την ουσιαστική σημασία και τις επιπτώσεις, θετικές ή αρνητικές, που είχε και πιθανότατα έχει και σήμερα, αλλά θα έχει και αύριο. Με αφετηρία τη θέση αυτή γνώσης, κινήτρου, προβληματισμού και σκέψης – κυρίως για τους νεότερους – η επέτειος του ξεριζωμού του Μικρασιατικού Ελληνισμού και του πρώτου ακρωτηριασμού των Ελλήνων της Ανατ. Θράκης και της Κωνσταντινούπολης πρέπει να μετρηθεί με το τι προσέφερε ως μεγάλη μετάγγιση δυναμισμού στον ελληνικό αθλητισμό. Το πρώτο δίδαγμα αφορά αυτήν ταύτη την έννοια της άθλησης ως κοινωνικής δράσης και ψυχολογικής στήριξης. Αναφερθήκαμε στη μεγάλη μετάγγιση. Μια από τις πρώτες κινήσεις για την επιβίωση του προσφυγικού κόσμου είναι η μεταφύτευση ακόμη και στις παραγκουπόλεις και βέβαια στις κοινότητες και στα α-

Αποψη του Παναθηναϊκού Σταδίου. Στο «Καλλιμάραρο» αναβίωσε ο στίβος του Πανιώνιου Γ.Σ.Σ. μετά τον βίαιο ξεριζωμό από την πατρίδα. (Φωτό από το βιβλίο του Πέτρου Ν. Δινάρδου, *Η Σμύρνη του Πανιώνιου*, έκδ. «Οι Φίλοι των Τεχνών», Ν. Σμύρνη 1988, σ.260)

στικά κέντρα, των πυρήνων άθλησης, δηλαδή των προσφυγικών σωματείων. Κάτι που ασκούσαν, με διπλό στόχο, στις προγονικές εστίες από το 1890 – σε κάποιες περιπτώσεις και λίγο νωρίτερα – ως τον μοιραίο Αύγουστο του 1922. Το αθλητικό πνεύμα, συχνά σε ένα μορφωτικό και πολιτισμικό πλαίσιο, ήταν ένας ισχυρός βραχίονας για τη θωράκιση του εθνικού φρονήματος. Μαζί με την άθληση (σωμασκία), η παιδεία και η θρησκεία. Αναφερόμενοι στην έννοια του σωματείου πρέπει να επισημανθεί ότι η ελληνική δράση στις πόλεις όπου υπήρχαν μεγάλες παροικίες ξένων – κατά κύριο λόγο Αγγλογάλλων και από κοντά Ιταλών – είχε ως κίνητρο και έρεισμα την ανταγωνιστική υπεροχή προς τις ξένες παροικίες. Αυτό θα το συναντήσουμε σε δύο διαφορετικά - λόγω των επί τόπου συνθηκών πλαίσια.

Διαφορετικό, π.χ. στη Σμύρνη και στην Κωνσταντινούπολη και διαφορετικό – αλλά με τον ίδιο στόχο – στην Κύπρο και στην Αίγυπτο. Το πιο σημαντικό στοιχείο σ' αυτή τη συνάφεια της Άθλησης της Προσφυγιάς με τη νέα «πατρίδα» εκφράζεται με τη μεταφύτευση των συλλόγων τους, πριν από οποιαδήποτε άλλη συλλογική εκδήλωση. Ο Χρίστος Σολδάτος στο περισπούδαστο τρίτομο έργο του για τον Μικρασιατικό Ελληνισμό καταγράφει με άριστη τεκμηρίωση περισσότερα από πενήντα σωματεία, από τον Πόντο ως τη Νότια Μικρασία και από τα βάθη της ως την παράκτια αιγαιοπελαγίτικη ζώνη. Και δεν εννοούμε μόνο τα σωματεία της πρωτοπολιτείας Σμύρνης (Πανιώνιο – Απόλλωνα) που από τα τέλη του 19ου αιώνα ως το 1922 είχαν ως άξονα στον κοινωνικό και εθνικό ιστό τους τον αθλητισμό.

Έτσι, αυτά τα σωματεία και άλλα πολλά ρίζωσαν ταχύτατα, από την επομένη του ερχομού στην ελεύθερη Ελλάδα, και ταχύτατα έδωσαν καρπούς επιβίωσης και αισιοδοξίας. Σε όλους τους προσφυγικούς οικισμούς, στις πόλεις και στην περιφέρεια, ακόμη και στις, επί χρόνια, παραγκουπόλεις αναδύθηκαν πολλές δεκάδες σύλλογοι, με προτίμηση το ποδόσφαιρο και άλλα αθλήματα, ιδιαίτερα δε τον στίβο. Ένα χαρακτηριστικό δείγμα αφορά τον Πανιώνιο ΓΣΣ, ο οποίος προτού ακόμη συμπληρωθεί έτος από τον ξεριζωμό διοργάνωσε λαμπρή ημερίδα στο αναμορφωμένο από τους πρόσφυγες Παναθηναϊκό Στάδιο και αμέσως μετά τους 20ούς Πανιώνιους Αγώνες, όπου εφαρμόστηκαν οι νέοι κανονισμοί εν όψει των Ολυμπιακών του 1924 στο Παρίσι και έλαβαν μέρος σύλλογοι από όλη την Ελλάδα με συνολικό αριθμό αθλητών περί τους 300. Ο ίδιος σύλλογος αμέσως ιδρύει το πρώτο τμήμα στίβου γυναικών. Λίγο – πολύ ανάλογα με τις επικρατούσες τοπικές συνθήκες, οι διάσπαρτοι ανά τη χώρα προσφυγικοί σύλλογοι έδωσαν καρπούς παραγωγικότητας και αισιοδοξου δυναμισμού.

*Αναδημοσιεύεται από το «ΒΗΜΑ ΤΗΣ ΚΥΡΙΑΚΗΣ» (13.9.2009).

Μουσείο του Ελληνισμού της Μ. Ασίας και της Ανατολής στις προσφυγικές πολυκατοικίες της Λεωφ. Αλεξάνδρας

Η «ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΗ ΗΧΩ» παραθέτει κατωτέρω τα κύρια σημεία της πρότασης του Δ.Σ. της Ενώσεως Σμυρναίων για τη δημιουργία του Μουσείου και ζητά την υποστήριξη και την ενεργό συμμετοχή όλων των Μικρασιατικών Σωματείων και όλων των Φορέων του προσφυγικού κόσμου αλλά και τη συμπαράσταση καθενός ευαισθητοποιημένου συμπατριώτη και συμπολίτη στον αγώνα για την υλοποίησή της.

ΤΟ ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Το Μουσείο θα προβάλλει το σύνολο της μακραίωνης ιστορίας και του πολιτισμού, από την αρχαιότητα μέχρι τις μέρες μας, θα αναδεικνύει όλους τους τομείς δράσης, πνευματικής και υλικής, του Ελληνισμού της Ανατολής, τις σχέσεις και αλληλεπιδράσεις με άλλους λαούς, αλλά και τη γενοκτονία και τη σύγχρονη οδύσεια της εγκατάστασης στη νέα πατρίδα.

Το Μουσείο είναι κάτι πολύ περισσότερο από εκθετήριο κειμηλίων. Αποτελεί τον ζωντανό συνεκτικό κρίκο της Ιστορίας με τα δρώμενα της σύγχρονης κοινωνίας.

Το Μουσείο δίνει το σύνολο των πληροφοριών για τον Ελληνισμό της Ανατολής με οργανωμένο, ευανάγνωστο και ελκυστικό τρόπο. Σύγχρονα οπτικοακουστικά μέσα αξιοποιούνται κατάλληλα.

Τρεις είναι οι ομάδες ενοτήτων του περιεχομένου του Μουσείου:

1. Ιστορικές
2. Γεωγραφικές
3. Θεματικές-Τομεακές

1. Ιστορικές Ενότητες

Παρουσιάζεται κατά ιστορικές ενότητες η πορεία του Ελληνισμού της Ανατολής από την εποχή των Μύθων του Φοίβου και της Έλλης, της Αργοναυτικής Εκστρατείας και σε όλες τις ιστορικές του φάσεις (Μυκηναϊκή εποχή, Αρχαϊκή, Κλασική, Ελληνιστική, Ρωμαϊκή, Βυζαντινή και Νεότερη).

2. Γεωγραφικές Ενότητες

Παρουσιάζονται οι διακριτές περιοχές όπου αναπτύχθηκε ο Ελληνισμός της Ανατολής, όπως π.χ. ο Ελληνισμός της Ιωνίας, ο Ελληνισμός του Εύξεινου Πόντου κ.λπ.

3. Θεματικές-Τομεακές Ενότητες

Περιλαμβάνουν τομείς στους οποίους ο Ελληνισμός της Ανατολής έχει διακρι-

θεί, όπως π.χ. φιλοσοφία, εμπόριο, ναυτιλία κ.λπ., και καιρίες ιστορικές στιγμές της πορείας του πχ. Μικρασιατική Καταστροφή.

Η λειτουργία του Μουσείου δεν περιορίζεται στην έκθεση στοιχείων και πληροφοριών. Αποτελεί παράλληλα κόμβο επεξεργασίας προβληματισμών, παραγωγής ιδεών και διάχυσης πληροφοριών, που αφορούν στο αντικείμενο που πραγματεύεται και μέσο διαδραστικής σχέσης αυτών με τη σύγχρονη κοινωνία.

Η κλασική μουσειακή λειτουργία συμπληρώνεται από τομείς δραστηριοτήτων που απαιτούν και άλλους εξειδικευμένους χώρους εκτός των εκθεσιακών για την ανάπτυξή τους. Τέτοιες δραστηριότητες είναι:

A. Τομέας τεκμηρίωσης

Περιλαμβάνει βιβλιοθήκη, εκδοτικές δραστηριότητες, διαχείριση και παραγωγή οπτικοακουστικού υλικού.

B. Τομέας εκπαίδευσης και επιμόρφωσης

Περιλαμβάνει οργάνωση σεμιναρίων για ειδικά θέματα, οργάνωση διαλέξεων, ειδικές ξεναγήσεις στο Μουσείο κ.λπ. Ιδιαίτερο βάρος δίνεται στον εκπαιδευτικό ρόλο του Μουσείου που θα ευρίσκεται σε συνεχή επαφή με τα σχολεία, τα σχολικά προγράμματα για το μάθημα της ιστορίας τα οποία υποστηρίζει και καθοδηγεί.

Γ. Τομέας έρευνας

Επιδιώκεται η ανάπτυξη συστηματικών και εποικοδομητικών σχέσεων με άλλους ερευνητικούς φορείς και εκπαιδευτικά ιδρύματα της χώρας ή του εξωτερικού.

Δ. Τομέας συνεργασιών με άλλα Μουσεία

Η ανάπτυξη σχέσεων και συνεργασιών με ανάλογοι χαρακτήρα φορείς και μουσεία στην Ελλάδα και στο εξωτερικό αποτελεί τομέα των δραστηριοτήτων του Μουσείου στον οποίο θα δοθεί ιδιαίτερο βάρος.

Ιδιαίτερο βάρος θα δοθεί στην επιστημονική, οργανωτική και υλικοτεχνική υποστήριξη των δεκάδων ανάλογων συλλογών, μουσειακών χώρων κ.λπ που έχουν οργανωθεί από Δήμους, Συλλόγους και άλλους φορείς.

Ε. Τομέας συντήρησης

Αφορά στη συντήρηση των κειμηλίων που εκτίθενται ή φυλάσσονται στο Μουσείο ή τα εμπιστεύονται οι ιδιοκτήτες τους στο Μουσείο για συντήρηση.

ΧΩΡΟΙ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ ΚΑΙ ΤΡΟΠΟΣ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΑΥΤΩΝ

Η ευρύτερη περιοχή των Κουντουριώτικων, στην οποία εντάσσεται το συγκρότημα των προσφυγικών πολυκατοικιών, είναι από το Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας (Ν. 1515/1986) θεσμοθετημένη Περιοχή Ανάπλασης.

Σημαντικό τμήμα του συγκροτήματος των πολυκατοικιών, τα τέσσερα μεγαλύτερα μπλοκ από το σύνολο των οκτώ, θα διατηρήσουν τη σημερινή χρήση κατοικιών, ώστε να διατηρηθεί ο χαρακτήρας της γειτονιάς και παράλληλα θα στεγάσουν δυο σημαντικές κοινωνικές δραστηριότητες: Ξενώνα ασθενών που έρχονται στο νοσοκομείο Άγιος Σάββας για βραχεία νοσηλεία και ξενώνα κατοικημένων γυναικών.

Το Μουσείο περιορίζεται στα τέσσερα από τα οκτώ μπλοκ πολυκατοικιών, στη σειρά από τη Λεωφόρο Αλεξάνδρας προς το εσωτερικό, μεταξύ του Αγίου Σάββα και του Αρείου Πάγου.

Συνολικά, για τις ανάγκες του Μουσείου προτείνουμε να αξιοποιηθούν:

1. Τα τέσσερα πρώτα μπλοκ των πολυκατοικιών.
2. Ο πρώην κινηματογράφος "Αρξεντίνα" στη γωνία της Λεωφ. Αλεξάνδρας και της οδού Παναθηναϊκού.
3. Το παλιό βιοτεχνικό κτίριο των Κουντουριώτικων στην οδό Τσόχα, δίπλα στα σχολεία.
4. Το παλιό περίπτερο μεταξύ των πολυκατοικιών και του Αγίου Σάββα.
5. Οι ελεύθεροι κοινόχρηστοι χώροι ανάμεσα στα προτεινόμενα κτίρια.

Αναλυτικά για καθένα χώρο προτείνουμε:

1. Συγκροτήματα προσφυγικών πολυκατοικιών

Καθένα από τα τέσσερα μπλοκ πολυκατοικιών συντίθεται από 4 ή 5 εφαπτόμενες εν σειρά πολυκατοικίες καθεμία από τις οποίες έχει τρία επίπεδα: Το ισόγειο ή πρώτο επίπεδο, τον πρώτο όροφο ή δεύτερο επίπεδο και τον δεύτερο όροφο ή τρίτο επίπεδο. Κάθε πολυκατοικία διαθέτει ξεχωριστό κλιμακοστάσιο που σε κάθε επίπεδο εξυπηρετεί δυο διαμερίσματα 40-45 τ.μ. το καθένα.

Σε καθένα από τα τέσσερα μπλοκ θα γίνουν εσωτερικές επεμβάσεις ώστε να εξασφαλιστεί η αξιοποίηση των χώρων για τα εκθέματα και για τις άλλες δραστηριότητες καθώς και η κατάλληλη ροή

των επισκεπτών.

Τα δυο πρώτα επίπεδα των τεσσάρων μπλοκ θα στεγάσουν τον κύριο όγκο των εκθεμάτων και των οπτικοακουστικών μέσων του Μουσείου. Θα συνδεθούν οι πολυκατοικίες καθενός μπλοκ μεταξύ τους στα διάφορα επίπεδα ώστε να επιτυγχάνεται ροή επισκεπτών σε όλο το μήκος καθενός οριζοντίου επιπέδου. Μπορούν, επίσης, να προβλεφθούν στεγασμένοι διάδρομοι στο επίπεδο του εδάφους, ή υπόγειοι, για τη ροή των επισκεπτών από το ένα μπλοκ στο άλλο.

Το τρίτο επίπεδο των μπλοκ, ο δεύτερος όροφος, θα στεγάσει δραστηριότητες με μικρότερη προσέλευση κοινού, όπως είναι η βιβλιοθήκη, οι χώροι σεμιναρίων, τα εργαστήρια συντήρησης, τα γραφεία διοίκησης του Μουσείου κ.λπ

2. Κινηματογράφος "Αρξεντίνα"

Ο παλιός κινηματογράφος "Αρξεντίνα" ευρίσκεται στο ισόγειο της πολυκατοικίας στη γωνία της Λεωφόρου Αλεξάνδρας και της οδού Παναθηναϊκού. Ο κινηματογράφος δεν λειτουργεί εδώ και πολλά χρόνια. Πρόκειται για μεγάλο χώρο συνάθροισης κοινού, κατάλληλα σχεδιασμένο όπου θα γίνονται προβολές, ομιλίες και άλλες παρόμοιες δραστηριότητες. Τέτοιες δραστηριότητες αποτελούν αναγκαίες προεκτάσεις της λειτουργίας του Μουσείου. Γι' αυτό θεωρούμε αναγκαία την ένταξη αυτού του χώρου στο Μουσείο.

3. Παλιό βιοτεχνικό κτίριο των Κουντουριώτικων.

Αυτό το βιοτεχνικό κτίριο αποτελούσε μέρος του προσφυγικού οικισμού "Κουντουριώτη" που είχε κατασκευαστεί σε δημοτικό ακίνητο πίσω από το γήπεδο της Αλεξάνδρας. Στο κτίριο εργαζόνταν γυναίκες του οικισμού. Μετά τη μεταστέγαση των προσφύγων σε διαμερίσματα πολυκατοικιών, τα κτίσματα του οικισμού κατεδαφίστηκαν, με εξαίρεση το συγκεκριμένο βιοτεχνικό κτίριο, που βρίσκεται στην οδό Τσόχα, δίπλα σε σχολεία και χρησιμοποιείται σήμερα ως νυκτερινό κέντρο διασκέδασης.

Έχει ζητηθεί να κηρυχθεί διατηρητέο για την ιστορία και τον χαρακτήρα του. Η ένταξη στο Μουσείο θα συμβάλλει στην κήρυξη και στην αποκατάστασή του.

Το κτίριο θα φιλοξενεί περιοδικές εκθέσεις του Μουσείου.

4. Παλιό περίπτερο

Είναι μικρό ξύλινο κτίσμα που αποτελούσε μέρος του συγκροτήματος των

προσφυγικών πολυκατοικιών της Λεωφ. Αλεξάνδρας. Ευρίσκεται ανάμεσα σε αυτές και στο νοσοκομείο Αγίου Σάββα. Παλαιότερα χρησίμευε ως αναψυκτήριο.

Θα αποτελέσει **κέντρο υποδοχής και πληροφόρησης** για τους επισκέπτες του Μουσείου. Σε αυτό θα διατίθενται εισιτήρια και θα πωλούνται αντικείμενα του Μουσείου (αντίγραφα, κάρτες, βιβλία κλπ).

5. Ελεύθεροι κοινόχρηστοι χώροι ανάμεσα στα κτίρια.

Οι ελεύθεροι κοινόχρηστοι χώροι ανάμεσα στα συγκροτήματα των πολυκατοικιών είναι αξιόλογοι και θα χρησιμοποιηθούν και για την **υπαίθρια εγκατάσταση έργων τέχνης ή εκθεμάτων του Μουσείου**. Με ίδιο τρόπο θα αξιοποιηθούν οι άλλοι ελεύθεροι κοινόχρηστοι χώροι, ιδίως οι χώροι που θα προκύψουν από την κατεδάφιση του γηπέδου. Με αυτόν τον τρόπο επιτυγχάνεται η ενότητα των επιμέρους κλειστών χώρων του Μουσείου.

ΘΕΜΑΤΑ ΠΡΟΣΒΑΣΗΣ ΚΑΙ ΤΕΧΝΙΚΩΝ ΥΠΟΔΟΜΩΝ

Πρόσβαση στο Μουσείο

Το Μουσείο είναι εύκολα προσβάσιμο με τα μέσα μαζικών μεταφορών. Απέχει ελάχιστα από τον σταθμό του μετρό “Αμπελόκηποι” και εξυπηρετείται από πολλές γραμμές λεωφορείων και τρόλεϊ.

Γι’ αυτό, οι ανάγκες για χώρους στάθμευσης ιδιωτικών αυτοκινήτων, είτε εργαζομένων είτε επισκεπτών, περιορίζονται. Σημειώνουμε ότι έχει ήδη κατα-

σκευαστεί πίσω από τον Άρειο Πάγο και το Εφετείο τεράστιος υπόγειος πολυώροφος χώρος στάθμευσης δημοσίας χρήσης, που δεν έχει λειτουργήσει ακόμη. Αυτός μπορεί να εξυπηρετήσει τις ανάγκες στάθμευσης για το Μουσείο. Αν, παρ’ όλα αυτά, κριθεί ότι πρέπει να εξασφαλιστούν θέσεις στάθμευσης στο χώρο του Μουσείου, αυτές μπορούν να κατασκευαστούν υπόγειες μεταξύ των συγκροτημάτων των πολυκατοικιών με τρόπο που η οδική πρόσβαση σε αυτές δεν θα επηρεάζει την πρόσβαση και την κυκλοφορία των πεζών και τη λειτουργία του Μουσείου.

Δυο υπόγειες διαβάσεις πεζών κάτω από τη Λεωφ. Αλεξάνδρας υπάρχουν μπροστά στο συγκρότημα των πολυκατοικιών και εξασφαλίζουν την άνετη και ασφαλή επικοινωνία μεταξύ των χώρων του Μουσείου. Η λειτουργική και αισθητική βελτίωση των διαβάσεων θα κάνει δυνατή τη χρήση τους και από άτομα με κινητικά προβλήματα.

Ηλεκτρομηχανολογική υποδομή

Η λειτουργία του Μουσείου απαιτεί την εγκατάσταση ηλεκτρομηχανολογικών συστημάτων, κλιματισμού, ηλεκτρικού ρεύματος, πυρόσβεσης κλπ.

Οι κεντρικές μονάδες αυτών θα εγκατασταθούν σε υπόγεια που θα κατασκευαστούν στους ακόλυπτους χώρους. Αν αυτό δεν είναι επιτρεπτό, αυτές ή μέρος αυτών θα καταλάβουν τμήματα των πολυκατοικιών.

Για την άνετη και ασφαλή κυκλοφορία των επισκεπτών και των εργαζομέ-

νων θα κατασκευαστούν ανεγκυβερτήρες που θα εξυπηρετούν και τη στάθμη των υπογείων χώρων, εφόσον κατασκευαστούν τέτοιοι χώροι.

Τα θέματα των τεχνικών υποδομών, όπως και τα άλλα τεχνικά θέματα θα εξεταστούν στο πλαίσιο της εκπόνησης των μελετών.

Δεν υπάρχουν ανυπέβλητες δυσκολίες για την εξασφάλιση των απαραίτητων τεχνικών υποδομών στα προτεινόμενα κτίρια του Μουσείου.

ΜΕΣΑ ΥΛΟΠΟΙΗΣΗΣ ΤΟΥ ΜΟΥΣΕΙΟΥ

Η υλοποίηση του Μουσείου, από τη φάση των απαραίτητων εγκρίσεων, των οικονομικών και τεχνικών μελετών, την κατασκευή-επισκευή των κτιρίων και των εγκαταστάσεων και τη διαμόρφωση των κοινόχρηστων χώρων μέχρι τη λειτουργία του, απαιτεί τη συνέργεια πολλών παραγόντων, σοβαρότητα και υπευθυνότητα. Το εγχείρημα είναι μεγάλο και σοβαρό, όμως εξίσου σοβαρός είναι ο στόχος: Η δημιουργία και η απόδοση στην ελληνική κοινωνία του “Μουσείου Ελληνισμού Μ. Ασίας και Ανατολής”.

Οι χώροι που θα αξιοποιηθούν ανήκουν στο Δημόσιο (προσφυγικές πολυκατοικίες) και στον Δήμο (ελεύθεροι κοινόχρηστοι χώροι και βιοτεχνικό κτίριο) και πιστεύουμε ότι θα διατεθούν για τη δημιουργία του Μουσείου. Ο παλιός κινηματογράφος μπορεί να αγοραστεί ή να απαλλοτριωθεί. Προβλήματα μπορεί να προκύψουν με το ιδιοκτησιακό καθεστώς του βιοτεχνικού κτιρίου, που με τον

ένα ή τον άλλο τρόπο θα ξεπεραστούν.

Τα χρήματα των περιουσιών των Ελληνικών Μικρασιατικών Κοινοτήτων, κονδύλια κοινοτικών προγραμμάτων, χορηγίες κλπ θα αξιοποιηθούν παράλληλα για την υλοποίηση του Μουσείου.

Η πρόσκτηση εκθεμάτων ή άλλου υλικού που θα αξιοποιηθεί στη βιβλιοθήκη ή με άλλον τρόπο, αποτελεί άμεσο και πρώτη προτεραιότητα στόχο του Μουσείου.

Το υλικό που φυλάσσεται από διάφορους φορείς, όπως είναι το Βυζαντινό Μουσείο, το Νομισματικό Μουσείο, το Αρχαιολογικό Μουσείο κλπ, και υλικό που θα παραχωρήσουν σύλλογοι, φορείς και απλοί ιδιώτες, θα στηριχτεί τη λειτουργία του Μουσείου σε όλους τους τομείς του. Είμαστε βέβαιοι ότι οι προσφορές θα ξεπεράσουν τις προβλέψεις.

Η φαντασία και η επιστημονική γνώση αρχιτεκτόνων, μουσειολόγων, πολεοδόμων και άλλων επιστημόνων μπορούν να μετατρέψουν το μέρος των προσφυγικών πολυκατοικιών και τους άλλους στεγασμένους και υπαίθριους χώρους σε πρωτότυπο και πετυχημένο μουσείο, ζωντανό κύτταρο της πρωτεύουσας, που θα αναδείξει τα αρχιτεκτονικά και πολεοδομικά χαρακτηριστικά του συγκροτήματος των προσφυγικών πολυκατοικιών, τους ελεύθερους κοινόχρηστους χώρους και θα αναβαθμίσει την ευρύτερη περιοχή. Και πριν από όλα, το Μουσείο θα καλύψει ένα τεράστιο κενό, ένα ανεκπλήρωτο χρέος της κοινωνίας μας προς την Ιστορία της.

Η ΕΝΩΣΗ ΣΜΥΡΝΑΙΩΝ ΣΤΗΡΙΖΕΤΑΙ ΣΤΗ ΣΥΝΔΡΟΜΗ ΣΑΣ

Μπορείτε να στείλετε τη συνδρομή σας με ταχυδρομική επιταγή, από οποιοδήποτε κατάστημα των ΕΛ.ΤΑ., στη διεύθυνση Σκουφά 71^Α και Μασσαλίας, 106 80 Αθήνα.

Μπορείτε επίσης να την καταθέσετε στα γραφεία της Ενώσεως Σμυρναίων (Δευτέρα – Παρασκευή από 10.00 – 14.00) ή να την καταθέσετε στο λογαριασμό μας στην Εθνική Τράπεζα (αριθ. 155 / 482187- 40).

Σ’ αυτή την περίπτωση **μην παραλείψετε** να δηλώσετε στην Τράπεζα οπωσδήποτε **το ονοματεπώνυμό σας** και στη συνέχεια **να ενημερώσετε** τα γραφεία μας για την κατάθεσή σας, ώστε να σας πιστώσουμε και να σας στείλουμε τη σχετική απόδειξη.

Για οποιαδήποτε πληροφορία ή διευκρίνιση μη διστάσετε να μας καλέσετε στο τηλέφωνο 210-3633618.

Οι Πετροκόκκινοι θεωρούνται από τους περιηγητές του 17^{ου} και 18^{ου} αιώνα, αλλά και από τους σύγχρονους ιστορικούς, ως η σπουδαιότερη οικογένεια της Χίου κατά τους προεπαναστατικούς χρόνους. Προέρχονται, πιθανόν, από την βυζαντινή οικογένεια Κόκκινου, όπως μαρτυρεί το όνομα τους, αποτέλεσμα της ένωσης βαπτιστικού και επωνύμου. Στη Χίο βρίσκονται από τον 13ο ή 14ο αιώνα.

Η οικογένεια χωρίζεται στους κλάδους των Αμαρτωλών, των Βλάχων, των Κακών, των Κατσαρών, των Κλειδά, των Νυφάκη και των Χατζηλουκή.

Στον Κάμπο έχουν είκοσι ένα κτήματα με πύργους, όπως αποκαλούν στη Χίο τις μεσαιωνικές επαύλεις των ευγενών, και πέντε ιδιωτικές εκκλησίες. Ο ναός του Αγίου Βασιλείου χρησιμοποιείται κατά το 17ο αιώνα σαν Μητροπολιτικός της πόλης της Χίου.

Η γενεαλογία της οικογενείας ξεκινά από το 1490 περίπου. Ανάμεσα στα επιφανή μέλη των Πετροκοκκίνων ξεχωρίζει ο Μελέτιος, Μητροπολίτης Εφέσου, ο Νικόλαος Λουκά Πετροκόκκινος, πρέσβης των Βασιλέων της Πορτογαλίας, λόγιοι, Έλληνες, Οθωμανοί και Ρώσοι διπλωμάτες, ένας Ρώσος στρατηγός, ένας βουλευτής Χίου, δημογέροντες της Χίου, ένας Δήμαρχος Ερμουπόλεως, επιστήμονες, τραπεζίτες, εφοπλιστές και έμποροι. Οι Ιωάννης και Θεμιστο-

Οι Πετροκόκκινοι και η Λέσχη των Πετροκόκκινων στο Κορδελιό

Του ΒΑΣΙΛΗ ΑΓΙΑΝΝΙΔΗ

Θυρεός της οικογένειας Πετροκόκκινου

κλής Πετροκόκκινοι συγκαταλέγονται στους ιδρυτές της Εταιρείας Νεωρίων και Μηχανουργείων Σύρου. Επτά Πετροκόκκινοι απαγχονίζονται το 1822 στη Χίο και ένας σκοτώνεται το 1922 στη Μικρασιατική Εκστρατεία.

Ανακηρύσσονται ευεργέτες του Λωβοκομείου Χίου, δωρητές του Αγίου Στεφάνου Παρισίων, του Ελληνορθόδοξου Ναού της Βιέννης, του Αγίου

Νικολάου Ερμουπόλεως, του Ι. Ν. Μεταμορφώσεως Ερμουπόλεως, του Αγίου Ιωάννου Δελλαγράτσιας Σύρου, των σχολείων της Χίου, των σχολείων του Κάμπου. Δέκα τέσσερα μέλη της οικογένειας τιμούνται με παράσημα διαφόρων τάξεων του Τάγματος του Σωτήρος και ένα με αυτό του Τάγματος της Βρετανικής Αυτοκρατορίας.

Από το 16ο αιώνα μετοικούν εξαιτίας των εμπορικών δραστηριοτήτων τους στην Κωνσταντινούπολη, από τα μέσα του 18ου αιώνα στη Σμύρνη και στην Τεργέστη, ενώ κατά τον 19ο και σε άλλες πόλεις της Ιταλίας, της Αγγλίας, της Γαλλίας, της Ρωσίας, στη Μάλτα, στην Αλεξάνδρεια, στη Βιέννη και στη Σύρο.

Σήμερα Πετροκόκκινοι

ζουν κυρίως στην Αθήνα, στη Θεσσαλονίκη και στο Παρίσι.

Ταφικά μνημεία των Πετροκόκκινων βρίσκονται στη Χίο, στον Άγιο Βασίλειο με την οικογενειακή κρύπτη, στον Άγιο Ισίδωρο των Πετροκοκκίνων, στην Αγιοδεχτεινή και στον Άγιο Γιάννη των Δρομοκαΐτη, στο Α' Νεκροταφείο Αθηνών, στο Κοιμητήριο του Αγίου Γεωργίου στη Σύρο, στην Κωνσταντινούπολη και στη Μασσαλία.

Στη Σμύρνη, ένα από τα ελάχιστα κτίρια που σώζονται από την ανοικοδόμηση των μεταπολεμικών δεκαετιών, η οποία κατέστρεψε το Κορδελιό όπως πολλές άλλες πόλεις της ανατολικής Μεσογείου, είναι μια παλιά ιδιοκτησία των Πετροκοκκίνων. Στεγάζει έως το 1922 τη «Λέσχη των Πετροκοκκίνων», ένα χώρο συνάντησης και διασκέδασης των λεβαντίνων του μαγευτικού θέρετρου, όπως αναφέρεται σε διάφορους ιστοχώρους στο διαδίκτυο. Απεικονίσεις της λέσχης υπάρχουν σε ευρέως διαδεδομένα ταχυδρομικά δελτία της εποχής διαφόρων ιδιωτικών συλλογών. Η «Λέσχη των Πετροκοκκίνων», στο νούμερο 212 της λεωφόρου Cemal Gürsel, στεγάζει και σήμερα ένα εντευκτήριο, τη «Λέσχη Διδασκάλων» της περιοχής του Καρσιγιακά.

Ο κ. Βασίλης Αγιαννίδης είναι συντηρητής Κεραμικών Ευρημάτων στην 3η Εφορεία Βυζαντινών Αρχαιοτήτων Χίου.

Σε μικρή απόσταση από την Αγία Σοφία βρίσκεται το Yerebatan Saray , η «βασιλική κιστέρνα», η δεξαμενή του Ιουστινιανού. Ο επισκέπτης, δρασκελώντας το κατώφλι ενός, ασήμαντου εξωτερικά, κτιρίου, και κατεβαίνοντας τα μαυρισμένα, από την υγρασία και το αιώνιο σκοτάδι, σκαλοπάτια, αιφνιδιάζεται από τ' ανέλπιστο θέαμα, που από την πρώτη στιγμή τον έγκειται στη συνειδητοποίηση ότι κατεβαίνοντας λίγα μόνο σκαλιά, ανεπαισθήτως μεταφέρθηκε αιώνες πίσω, στις στοές ενός Βυζαντινού παλατιού και αρχίζει την περιπλάνηση του μ' οδηγό τη φαντασία, που εξάπτεται από την υγρή ατμόσφαιρα της δεξαμενής και τις σκιές που κινούνται στο μισοσκόταδο... Φυσικά, για μια τέτοια εμπειρία, κανείς δε βιάζεται... οι αισθήσεις σε εγρήγορη για τη μεταφορά σε μια άλλη διάσταση, στη λαμπρή εποχή, που πολλοί θα ήθελαν να βιώσουν έστω και για λίγο... έρωτας, πάθη, φιλοδοξίες, θρησκευτικές διαμάχες, κινήματα, επαναστάσεις, τροπαιοφόρες νίκες, ταπεινωτικές συνθήκες, συνομωσίες, μηχανορραφίες, ίντριγκες, μεγαλεπήβολα σχέδια, όραμα...

Κινούμαι αργά... Τα μάτια διασταλμένα, από το ανέλπιστο και το μισοσκόταδο, ανακαλύπτουν γρήγορα πως στα σάπια νερά υπάρχει ακόμη ζωή! Πλησιάζοντας στο κιγκλίδωμα διακρίνω καλοθρεμμένα ψάρια σε κατάσταση ευδαιμονίας να παίζουν στο νερό. Αμυδροί κύκλοι στην επιφάνεια των στάσιμων νερών προδίδουν την παιχνιδιάρικη διάθεσή τους... στη μέση ένα μεγάλο ψάρι, με φουσκωτή κοιλιά και θαμπό γκριζό χρώμα και ένα σμάρι από μικρά ψαράκια, ολόγυρα σχίζουν το νερό και δημιουργούν φυσαλίδες ... Ένα υπόδειγμα ομαδικής ζωής ... γλιστρούν αθόρυβα, χορεύουν με υπόκρουση τους ανατολίτικους

Το βυθισμένο παλάτι Yerebatan Sarayi

Της ΕΛΕΝΗΣ ΜΑΥΡΟΚΕΦΑΛΙΔΟΥ

«Πίσω από την Αγία Σοφία, υπάρχει το Γεριμπατάν Σεράι (το υπόγειο ανάκτορο)... Από την είσοδο, υγρές και διαπεραστικές αναθυμιάσεις... σε τυλίγουν σαν μουλιασμένο πανωφόρι - ένα μαύρο νερό με λίγες ξεφτισμένες πουλίες και λίγους μολυβένιους υδατοστροβίλους λούζει τις χορτασμένες κολόνες και κατεβαίνει κάτω από τις σκιερές αψίδες σε βάθη που το μάτι δεν μπορεί να υπολογίσει».

Θεοφ. Γκωτιέ

ήχους, που γλυκά διαχέονται στο χώρο... Ανταγωνίζονται στο κυνήγι της τροφής, αρπάζοντας λαίμαργα τα ψίχουλα που επιπλέουν στο νερό, ενώ κολυμπούν όλα μαζί, το ένα κοντά στο άλλο...

Ακολουθώ τις σκιές, που κινούνται στους τσιμεντένιους διαδρόμους της δεξαμενής, που τα υποστυλώματα τους λούζονται στα σκοτεινά νερά. Οι σκιές άλλοτε ψηλώνουν και άλλοτε πλατύνουν, παράξενα παιχνίδια του φωτός, που γίνονται περίεργα παιχνίδια της φαντασίας, που τις μεταμορφώνουν σε Βυζαντινές αρχόντισσες, Κυρίες των τιμών, που κινούνται βιαστικά και θροϊζουν τα ταφταδένια τους φορέματα καθώς σέρνονται με χάρη στο δάπεδο... Άλλοτε πάλι γίνονται σκοτεινοί όγκοι, συνωμότες

και μηχανορράφοι, κρυμμένοι κάτω από το μαύρο ράσο μοναχού, που διαγράφουν δαιδαλώδεις διαδρομές στις αλλεπάλληλες στοές του παλατιού... Το ρυθμό, στον προσεκτικό βηματισμό, δίνουν οι σταγόνες που ρυθμικά πέφτουν από τα ραγίσματα των πολλαπλών θόλων και δημιουργούν ομόκεντρους κύκλους στην επιφάνεια του νερού, που σβήνουν μεγαλώνοντας...

Συγκλονιστικό είναι το παιχνίδι του νερού με το φως ... πολλαπλοί κατοπτρισμοί, πολλαπλές πύλες ανοίγονται, δίνοντας την αίσθηση του λαβύρινθου. Η προοπτική των πυλών δημιουργεί την ψευδαίσθηση στον επισκέπτη ότι ολοένα και διεισδύει στα άδυτα του παλατιού ... Τριακόσιες τριανταέξι κολώνες ενώνονται με τόξα., σπαράγματα συλημένων αρ-

χαίων ναών στεφανώνονται από κορινθιακά κιονόκρανα... Λευκοί μαρμαρινοί μονόλιθοι, που πρασινίζουν από την πολύχρονη επαφή με το νερό. Αιωνόβιοι, ακατάπνητοι στυλοβάτες σηκώνουν το βάρος της οροφής, με τους πολλαπλούς θόλους από κοκκινωπά τούβλα, που καθρεπτίζονται στα ασάλευτα νερά της δεξαμενής, επιδεικνύοντας την αξιοζήλευτη φρεσκάδα τους. Αν ο επισκέπτης δεν προσπεράσει βιαστικά και αδιάφορα, θα ανακαλύψει κάποιες από τις κολώνες να είναι στολισμένες μ' ανάγλυφα φτερά παγωνιού, σκαλισμένα με χάρη και μεράκι από τα χέρια μάστορα, που γνώριζε να δαμάζει το μάρμαρο με τη σμίλη. Αιχμάλωτες αλλά αγέρωχες εξακολουθούν να λούζονται στα νερά της δεξαμενής, στεφανωμένες με τα ακανθώδη φύλλα των κορινθιακών κιονόκρανων, καταδικασμένες στο αιώνιο σκοτάδι ...

Συνεπαρμένη από τη μουσική, περιπλανήθηκα χωρίς βιασύνη στους διαδρόμους της κιστέρνας, ενώ νοερά περιπλανιόμουν στις στοές του Παλατιού... Η πραγματική όμως έκσταση συντελείται, όταν η δεξαμενή αλλάζει χρώματα, χάρη στους επιμελώς τοποθετημένους προβολείς, κυρίως στη βάση των κολόνων... ένα μαγευτικό παιχνίδι χρωμάτων... Το «βυθισμένο παλάτι» μοιάζει να φλέγεται, όταν παίρνει το πορφυρούν χρώμα... έτσι, άραγε φεγγοβόλουσε και τη νύχτα της «Στάσης του Νίκα», όταν οι εξοργισμένοι στασιαστές με τα παραμορφωμένα, από τους αναμμένους δαυλούς, πρόσωπα απειλούσαν τον Ιουστινιανό, ενώ η Θεοδώρα αρνιόταν με πείσμα να εγκαταλείψει το Μέγα Παλάτιον;...

Διαγράφοντας μια δαιδαλώδη διαδρομή έφτασα στην άκρη της δεξαμενής,

(Συνέχεια στη σελ. 12)

(Συνέχεια στη σελ. 11)

μήκους εκατόν σαρανταπέντε μέτρων. Εκεί, τον επισκέπτη περιμένουν δυο τεράστιες, μαρμάρινες κεφαλές Μέδουσας, πρασινισμένες από το χρόνο, με πετρωμένο χαμόγελο. Η μια, τοποθετημένη πλάγια, με το μάγουλο ακουμπισμένο στον πυθμένα, με τις μπούκλες των μαλλιών της να πλαισιώνουν φιλάρεσκα το φεγγαρένιο της πρόσωπο, με μάτια ανοικτά και διασταλμένες τις κόρες κοιτά πάντα μπροστά... Τα σαρκώδη χείλη της ερμητικά κλειστά κρατούν το μυστικό... Η άλλη με το τεράστιο κεφάλι της τοποθετημένο ανάποδα, μοιάζει να μη βλέπει, παρόλο που κοιτάζει πάντα προς τα πάνω... Έχει μια αινιγματική έκφραση, ένα διφορούμενο χαμόγελο! Ζητά έλεος ή σαρκάζει για το πάθημά της ...

Ποιο άραγε είναι το κρίμα τους, το μυστικό τους και αιώνες τώρα, εκτίουν την τιμωρία τους; Η άγνοια των κτιστών τις έριξε αδιάφορα, σαν ανακυκλώσιμα οικοδομικά υλικά; Η ζέση του χριστιανικού αισθήματος τις τιμώρησε, αποστρεφόμενη την ειδωλολατρία... «Απεταξάμην τον Σατανά»; Κατάλοιπα του παγανισμού, καταδίκασαν τη Μέδουσα στα θεοσκότεινα νερά της Δεξαμενής, για να στεριώσει το έργο; Όλα πιθανά και όλα αναπόδεικτα... Μόνο η Μέδουσα, με τα ερμητικά κλειστά χείλη και το βλέμμα πέρα από τον ορατό κόσμο γνωρίζει το μυστι-

κό και προκαλεί βασανιστικά ερωτήματα ...

Αφήνοντάς τες ο επισκέπτης στην αιώνια καταδίκη τους, βυθίζεται σ' έναν κυκεώνα σκέψεων και αναπάντητων ερωτημάτων... Οκτώ χιλιάδες κυβικά νερού αποθηκεύονταν στη βασιλική κινστέρνα που, μέσω του υδραγωγείου του Ουάλη, έρχονταν από τα δάση του Βελιγραδίου! Η Δεξαμενή πάντα ήταν πηγή ζωής για το παλάτι, στα Βυζαντινά χρόνια, και για τους κήπους του Τοπ Καπί, στα Οθωμανικά... Συλλογίζομαι τη συνέχεια των πραγμάτων, τις ιστορικές ανατροπές, την εναλλαγή των θρησκειών, την ανακύκλωση των υλικών, τη ρευστότητα του κόσμου, το νερό! Τη ζωή μέσα στον υδάτινο κόσμο, γύρω από αυτόν και χάρη σ' αυτόν, γιατί το νερό της Δεξαμενής είχε πάντα ζωή! Ακόμη και σήμερα, παρά το σάπιο χρώμα του, εξακολουθεί να έχει ζωή... το μαρτυρούν οι σκοτεινοί του ένοικοι, που σε κατάσταση μακαριότητας απολαμβάνουν το παιχνίδι με νερό...

* Απόσπασμα από το νέο Εορτολόγιο Ημερολόγιο του 2010 (διαστ. 21X20, σελ. 131) που εξέδωσε η Μικρασιατική Εστία Ν. Πέλλας και είναι αφιερωμένο στην Κωνσταντινούπολη, τη «Βασιλίδα των πόλεων». Όσοι ενδιαφέρονται να το αγοράσουν (τιμή πώλησης 20 ευρώ) μπορούν να επικοινωνούν με τη Μικρασιατική Εστία τηλεφωνικά στο 23820-28193 ή ηλεκτρονικά elman@sch.gr

ΜΙΚΡΑΣΙΑΤΙΚΑ ΠΕΝΘΗ

Αλίκη Αλευρά - Κορομηλά

Τον περασμένο Αύγουστο πέθανε στην Αθήνα η Αλίκη Αλευρά-Κορομηλά. Γεννήθηκε στη Σμύρνη το 1921 και ήταν κόρη του Γεωργίου Αλευρά και της Ίδας Αργυροπούλου. Από την πλευρά της μητέρας της ονομαστός πρόγονός της ήταν ο παππούς της γιατρός Ιπποκράτης Αργυρόπουλος που πέθανε στη Σμύρνη τις μέρες της Καταστροφής. Η Αλίκη εργάστηκε στην Εθνική Τράπεζα. Είχε παντρευτεί τον Αλέξανδρο Κορομηλά, γενικό

διευθυντή του Κυπριακού Οργανισμού Τουρισμού, και είχαν έναν γιό, τον Γιώργο (γεν. 1945).

Παλιό μέλος της Ενώσεως Σμυρναίων, η Αλίκη διατήρησε τους στενούς δεσμούς που είχαν οι Αλευράδες και οι Αργυρόπουλοι με το σωματείο μας και όσο οι σωματικές της δυνάμεις το επέτρεπαν έδινε πάντα το «παρών» σε κάθε εκδήλωσή μας. Τα τελευταία χρόνια της ζωής της, τα πέρασε στο Ψυχικό φιλοξενούμενη της οικογένειας Χωρέμη. Τάφηκε στον τάφο των Αλευράδων στο Α' Νεκροταφείο του Δήμου Αθηναίων.

ΜΟΥΣΙΚΕΣ ΤΗΣ Μ. ΑΣΙΑΣ ΣΤΗ ΜΥΚΟΝΟ

Χοροί και τραγούδια από τη Μ. Ασία και το Αιγαίο στη Μύκονο με αφορμή το Α' Φεστιβάλ Παραδοσιακών Χορών, που οργάνωσε ο νεοσύστατος Σύλλογος Μικρασιατών του νησιού στις 5 και 6 Σεπτεμβρίου, με τη συνεργασία της Νομαρχίας Κυκλάδων και του Δήμου Μυκόνου.

Την πρώτη μέρα στο «Πέτρινο Θέατρο Λάκκας» πήραν μέρος ο Μικρασιατικός Πολιτιστικός Σύλλογος Ν. Ευκαρπίας Θεσσαλονίκης, ο Πολιτιστικός Σύλλογος «Αμισσός» (Πρέβεζας), ο Σύλλογος Μεσοτοπιτών Λέσβου, το Μουσικοχορευτικό Συγκρότημα «Νάουσα Πάρου», χορευτικά τμήματα της ΚΔΕΠΑΜ (Μυκόνου) και ο Σύλλογος Κρητών Μυκόνου «Ο Ερωτόκριτος».

Παραδοσιακό Μικρασιάτικο Γλέντι τη δεύτερη μέρα στην πλατεία της Κοινότητας Ανω Μεράς Μυκόνου, με το μουσικό συγκρότημα «Δήθεν».

«ΑΥΤΟΙ ΠΟΥ ΔΕΝ ΞΕΧΝΟΥΝ»

Έκτακτο πρόγραμμα με τίτλο «Αυτοί που δεν ξεχνούν» οργάνωσε ο Σύλλογος Σμυρναίων Ηρακλείου (Κρήτης) με αφορμή την 87η επέτειο της εθνικής τραγωδίας του 1922. Το πρόγραμμα μεταδόθηκε από το Ρ/Σ της Ι. Αρχιεπισκοπής Κρήτης στα πλαίσια της εβδομαδιαίας εκπομπής «Η καθ' ημάς Ανατολή», που μεταδίδεται κάθε Τρίτη στις 12.00 και επαναλαμβάνεται κάθε Πέμπτη στις 15.00. Την εκπομπή επιμελείται και παρουσιάζει η κ. Δήμητρα Δελημιχάλη – Γεωργιάδη, πρόεδρος του Συλλόγου Σμυρναίων Ηρακλείου και παίρνουν μέρος με αφηγήσεις τους για τις αξέχαστες πατρίδες Μικρασιάτες από το Ηράκλειο και άλλες περιοχές.

ΝΕΕΣ ΔΙΟΙΚΗΣΕΙΣ

Ύστερα από εκλογές που έγιναν στο **Σύλλογο Μικρασιατών Πτολεμαΐδας «Η Μικρά Ασία»** το νέο Διοικητικό Συμβούλιο του σωματείου συγκροτήθηκε σε σώμα ως εξής: **Πρόεδρος:** Παναγιώτης Στεργιούλης. **Αντιπρόεδρος:** Αναστάσιος Τσαρούχης. **Γεν. Γραμματέας:** Χρύσα Μαρτινάκη – Κοκκίνη. **Ταμίας:** Στέλιος Χατζηστεφάνου. **Αν. Γραμματέας:** Ηλίας Ρωσσιδης. **Μέλη:** Σάββας Δημάκης, Ματθαίος Καλαϊτζόπουλος, Γρηγόριος Καραγιαννάκης, Κρίτων Μαλακόζης, Φωτεινή Πέκου, Μελίνα Χατζηπαντελή.

Από το Σύλλογο Μικρασιατών Ανατολικής Αττικής

Εκδηλώσεις μνήμης για τη Γενοκτονία των Ελλήνων από τους Τούρκους πραγματοποίησε ο Πολιτιστικός Σύλλογος Μικρασιατών Ανατολικής Αττικής.

Στις 14 Σεπτεμβρίου 2009 το πρωί, μετά την Θεία Λειτουργία στον ιερό ναό της Αγίας Παρασκευής, εψάλη δέηση στο Μνημείο των Πεσόντων και ακολούθησε κατάθεση στεφάνων από το δήμαρχο κ. Βασίλη Γιαννακόπουλο και εκπροσώπους σωματείων.

Το απόγευμα της ίδιας ημέρας, στο Κέντρο Τεχνών του Κολλεγίου Deree ο Πολιτιστικός

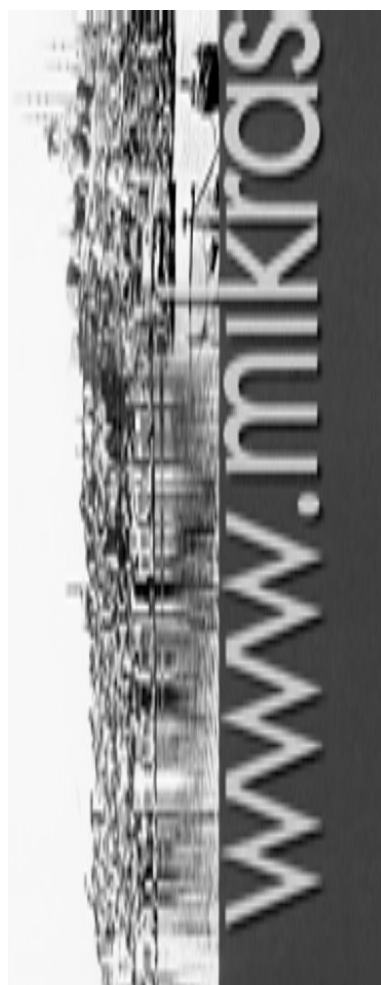

Ο συγγραφέας κ. Γιώργος Καπράνος (αριστερά), κατά την παρουσίαση του βιβλίου του στο Σύλλογο Μικρασιατών Ανατ. Αττικής. Δίπλα του, ο πρώην πρόεδρος της Βουλής κ. Απόστολος Κακλαμάνης

Σύλλογος Μικρασιατών Ανατολικής Αττικής, με τη συνεργασία του Αμερικανικού Κολλεγίου Ελλάδος, παρουσίασαν το βιβλίο του Γιώργου Καπράνου «Η Δοκιμασία 1922-1945». Μετά από χαιρετι-

σμό της προέδρου των Μικρασιατών της Ανατολικής Αττικής κ. Βούλας Παπαγεωργίου για το βιβλίο μίλησαν ο πρώην πρόεδρος της Βουλής των Ελλήνων κ. Απόστολος Κακλαμάνης και ο

συγγραφέας. Αποσπάσματα διάβασαν μέλη της θεατρικής ομάδας της Εστίας Νέας Σμύρνης. Την εκδήλωση συντόνισε ο κ. Ανδρέας Ζάκας, σκηνοθέτης και συγγραφέας.

... και από τη Μικρασιατική Στέγη Κορίνθου

Ολοκληρώθηκαν την Κυριακή 6 Σεπτεμβρίου οι εκδηλώσεις της Μικρασιατικής Στέγης Κορίνθου για την επέτειο της Μικρασιατικής Καταστροφής.

Οι εκδηλώσεις ξεκίνησαν την Παρασκευή 4 Σεπτεμβρίου με αφιέρωμα στην Καππαδοκία, που περιλάμβανε ομιλία, προβολή φωτογραφικού υλικού και καλλιτεχνικό πρόγραμμα από την ομάδα παραδοσιακών χορών του σωματείου «Η Νέα Σινασός» και την ορχήστρα του Μάνου Κου-

τσαγγελίδη.

Την επόμενη ημέρα (5/9) οι εκδηλώσεις ήταν αφιερωμένες στον Ελληνισμό του Πόντου, της Μ. Ασίας και της Βορ. Ηπείρου. Έλαβαν μέρος χορευτικά συγκροτήματα από τους συλλόγους των Ποντίων, Μικρασιατών και Βορειο-Ηπειρωτών του Νομού Κορινθίας και παρουσιάστηκε δρώμενο σχετικό με θέμα το γάμο στην ελληνική Ανατολή από μαθητές του Γ' Λυκείου και Δ' Γυμνασίου Κορίνθου.

Την Κυριακή (6/9), το πρωί, στον ενοριακό ναό Κοιμήσεως της Θεοτό-

κου του προσφυγικού συνοικισμού τελέσθηκε αρχιερατική Θ. Λειτουργία, προεξάρχοντας του μητροπολίτου Κορίνθου κ. Διονυσίου, μετά το τέλος της οποίας εψάλη επιμνημόσυνη για τους Μικρασιάτες πρόσφυγες της Κορίνθου. Το βράδυ της ίδιας ημέρας μπροστά στο μνημείο των Μικρασιατών πραγματοποιήθηκε καλλιτεχνική παράσταση με λαϊκά τραγούδια της Σμύρνης και αστικά της Αθήνα. Την επιμέλεια είχαν ο μαέστρος Γιώργος Σχοινάς και η τραγουδίστρια Μπέτυ Χαρλαύτη.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΚΑ

**Από τη Σμύρνη
στην Ελλάδα του 1821**

**Η αφήγηση του Πέτρου
Μέγγου**

**Μετάφραση: Βαγγέλης Κούταλης
Εκδ. «Ισνάφι», Ιωάννινα 2009,
σσ. 320.**

Το βιβλίο αυτό αποτέλεσε μια ευχάριστη έκπληξη για τα εκδοτικά πεπραγμένα του λήγοντος έτους. Η ζωογόνηση του ενδιαφέροντος της σημερινής ελληνικής κοινωνίας για την ιστορία του Μικρασιατικού Ελληνισμού οδήγησε και στην αναδίφηση κάθε πληροφορίας για τη συμμετοχή των ομογενών της Ανατολής στους εθνικούς αγώνες. Καρπός του γενικότερου αυτού κλίματος είναι η ανακάλυψη και δημοσίευση άγνωστων σχετικών συγγραμμάτων, τεκμηρίων και χειρογράφων, που λανθάνουν καταχωνιασμένα σε βιβλιοθήκες ή διάφορες συλλογές. Το έργο που παρουσιάζουμε σήμερα έχει εκδοθεί στην Νέα Υόρκη το 1830 και είναι γραμμένο στα αγγλικά από έναν τολμηρό και ρηξικέλευθο Σμυρνιό, τον Πέτρο Μέγγο, που ξεκίνησε από τη Σμύρνη σε ηλικία μόλις 19 ετών και ήρθε στην Ελλάδα του 1821. Όσα έζησε και είδε τα αποδελτίωσε και τα κατέγραψε μετά το τέλος του Αγώνα, όταν μετανάστευσε στην Αμερική, όπου και εξέδωσε το πολύ ενδιαφέρον αυτό βιβλίο. Ο μακρόσυρτος τίτλος του, κατά τη συνήθεια της εποχής, πληροφορεί περιληπτικά και για τα περιεχόμενά του: « *Αφήγηση ενός πολεμιστή που περιλαμβάνει ανέκδοτες ιστορίες και συμβάντα ενδεικτικά του χαρακτήρα και των τρόπων των Ελλήνων και των Τούρκων στη Μικρά Ασία και λεπτομερείς περιγραφές για γεγονότα του πρόσφατου πολέμου στην Ελλάδα, στον οποίο ο συγγραφέας είχε ενεργό εμπλοκή στην ξηρά και στη θάλασσα, από την αρχή μέχρι το τέλος της Επανάστασης* ».

Αλλά ποιος ήταν ο Πέτρος Μέγγος, που το προ δύο σχεδόν αιώνων γραμμένο βιβλίο του αποτελεί ένα επί πλέον σημαντικό τεκμήριο για την Ελλάδα του 21 ;

Καταγόμενος από ευκατάστατη οικογένεια του Κουκλουτζά είχε την τύχη να φοιτήσει στην Ακαδημία των Κυδωνιών και να διατελέ-

σει στη Σμύρνη μαθητής του Κωνσταντίνου Οικονόμου του εξ Οικονόμων. Εμποτισμένος με τις ιδέες του Διαφωτισμού και κυριαρχούμενος από εθνική φλόγα λαμβάνει ενεργό μέρος σε πολλές μάχες, όπως στο Πέτα και την Κρήτη, αλλά και στη ναυμαχία των Πατρών ως γραμματικός του Ανδρέα Μιαούλη. Οι αναμνήσεις του συγγραφέα όμως επεκτείνονται και πέραν των πολεμικών γεγονότων. Αφηγείται τις εντυπώσεις που του προκάλεσαν όσοι από τους πρωταγωνιστές της Επανάστασης ήρθαν σε προσωπική επαφή μαζί του, τις συνήθειες και τις ανάγκες των απλών αγωνιστών και των φιλελλήνων, αλλά επεκτείνεται και σε όσα είχε βιώσει στην ιδιαίτερη πατρίδα του τη Σμύρνη και σε όσα του έκαναν εντύπωση όταν φοιτούσε στην Ακαδημία των Κυδωνιών.

Το βιβλίο του Μέγγου, που παραδίδεται στα ελληνικά σε ωραία μετάφραση του Βαγγέλη Κούταλη, αποτελεί λοιπόν ιστορικό απομνημόνευμα που διαθέτει τη ζωντάνια του ρεπορτάζ.

Εκεί, πάνω στο μπρίκι του μεγάλου ναυμάχου ο Μέγγος διηγείται ότι έμεινε έκπληκτος από την προσωπικότητά του και τις ικανότητες που ανέπτυξε ο Ανδρέας Μιαούλης την ώρα της νικηφόρας θαλασσομαχίας. « *Θα σας δείξουμε εμείς, άπιστα σκυλιά* » φώναξε « *Στεκόταν όπως και πριν στο υπερυψωμένο πόστο του, αγναντεύοντας τον εχθρό, χωρίς το πρόσωπό του να προδίδει την παραμικρή ταραχή ή έξαψη. Είναι δύσκολο για τους περισσότερους (γράφει ο Μέγγος) κι* »

αδύνατο για ορισμένους σε τέτοιες περιπτώσεις να νιώθουν στα νερά τους και να επιδεικνύουν την ίδια αυτοκυριαρχία όπως κι όταν δεν διαδραματίζεται τίποτα το μοναδικό ή το επικίνδυνο. Ο Μιαούλης όμως διέθετε όλες τις απαραίτητες αρετές, κάτι που μπορώ να βεβαιώσω, αφού είδα με τα μάτια μου το παρουσιαστικό και τη στάση που κράτησε εκείνη την ημέρα ».

Το βιβλίο είναι γραμμένο σ' αυτό το ολοζώντανο ύφος, συμπληρώνεται από σχόλια και κατατοπιστικές σημειώσεις του μεταφραστή και νομίζουμε πως θα αποτελέσει του λοιπού μέρους της αξιολογής βιβλιογραφίας του Αγώνα του 21.

Τάκης Σαλκιτζόγλου

**ΙΑΚΩΒΟΣ (ΣΩΦΡΟΝΙΑΔΗΣ),
ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΗΣ
ΠΡΙΓΚΗΠΟΝΝΗΣΩΝ**

**Τρεις ιστορικοί ναοί
της Πόλεως**

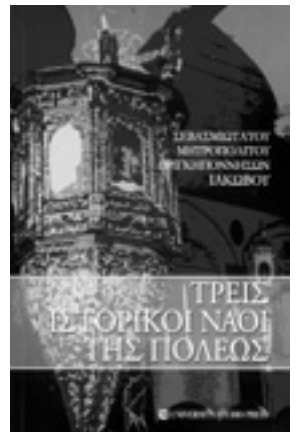
**Εκδ. Β', «University Studio Press»,
Θεσσαλονίκη 2008,
σσ. 113.**

Τρεις ορθόδοξοι χριστιανικοί ναοί της Κωνσταντινουπόλεως παρουσιάζονται στο βιβλίο αυτό: Η Παναγία των Βλαχερνών, η Παναγία του Μουχλίου, ο άγιος Δημήτριος Ξυλοπόρτης.

Δεν αποτελεί το βιβλίο αυτό μια σχολαστική αρχαιολογική πραγματεία, η οποία θα εξαντλούσε περιγραφές κάθε εικόνας και κάθε ίχνους κίονα ή λιθοδομής. Αποτελεί παρουσίαση, κατόπιν ερεύνης των πηγών, της ιστορίας των τριών αυτών σημαντικών ναών.

Η ιστορία του πρώτου ναού και της πηγής του θαυματουργού αγιάσματος, η οποία περιέχεται και στον σημερινό ναό, ξεκινά από τον 5ο αιώνα, ανάγει δε την ίδρυσή του στην αυτοκράτειρα Πουλχερία. Ο αρχικός εκείνος ναός δεν σώζεται σήμερα.

Ο δεύτερος ναός, η Παναγία η Μουχλιώτισσα, είναι ο μοναδικός βυζαντινός ναός της Κωνσταντινουπόλεως ο οποίος εξακολουθεί και σήμερα να λειτουργεί ως ορθόδοξη χριστιανική Εκκλησία. Αναφέρεται δε στο βιβλίο, ότι κατά το παρελθόν, όταν ανθούσε ο

Ελληνισμός της Κωνσταντινουπόλεως, από τα εισοδήματα του ναού αυτού συντηρούνταν δύο σχολεία, και έτσι διαφαίνεται για μια ακόμη φορά μία αλήθεια η οποία αποτελεί πλέον κοινό τόπο: ότι η Ορθόδοξη Εκκλησία πάντοτε οργάνωνε και καλλιεργούσε την παιδεία.

Ο τρίτος ναός φιλοξένησε το Οικουμενικό Πατριαρχείο από το 1597 έως και το 1601, δηλαδή αμέσως προ της εγκαταστάσεως του Πατριαρχείου στον άγιο Γεώργιο του Φαναρίου, όπου εδρεύει μέχρι και σήμερα.

Από τους ναούς αυτούς λείπει πια η βυζαντινή μεγαλοπρέπεια, αρχιτεκτονική και τελετουργική, όμως η χριστιανική ταπεινοφροσύνη, μακροθυμία και εγκαρτέρηση δεν λείπουν, είναι πάντα εκεί και δεν θα παύσουν να διδάσκουν την οικουμένη.

Αθόρυβα αποτυπώνεται στο βιβλίο ο πόνος για τα θλιβερά επεισόδια του Σεπτεμβρίου του 1955, κατά τα οποία οι ορθόδοξοι χριστιανικοί ναοί της Κωνσταντινουπόλεως, όπως και οι οικίες και τα καταστήματα των Ελλήνων καταστράφηκαν.

Εξηνατάεσσερεις έγχρωμες φωτογραφίες κοσμούν το βιβλίο και δίνουν στον αναγνώστη αρκετά κατατοπιστική εικόνα των ναών οι οποίοι περιγράφονται. Θα συνιστούσαμε όμως λεπτομερέστερο έλεγχο των τυπογραφικών λαθών, διότι ο αυτοκράτωρ Μαρκιανός αναφέρεται (σ. 25) ως Μαυρίκιος, η δε σωστή χρονολογία του τρίτου έτους της βασιλείας του είναι το 453 και όχι το 350, ο δε Οικουμενικός Πατριάρχης Γαβριήλ Α' αναφέρεται (σ. 81) ως Γαβριήλ Δ'.

**Ευάγγελος Στ. Πονηγρός
Δρ Θ., Μ.Φ.**

«Εδώ που ανταμωθήκαμε αδελφοί...»

Της ΑΝΘΙΠΠΗΣ ΦΙΑΜΟΥ

Μια αλλιώςτική εμπειρία ήταν το ταξίδι της Θεατρικής Ομάδας Χίου στην Ίμβρο, την μαρτυρική και προδομένη Ίμβρο, το Σάββατο 26 και την Κυριακή 27 Σεπτεμβρίου 2009.

Ο σκοπός του ταξιδιού ήταν να παρουσιάσουμε στους λίγους ηλικιωμένους Έλληνες που έχουν μείνει στο νησί να φρουρούν όσια και ιερά, το έργο του Ντ. Σπυρόπουλου «Γκόλφω Forever». Όμως το θέατρο πέρασε σε δεύτερη μοίρα με όσα είδαμε, ακούσαμε και μάθαμε εκεί.

Στην Ίμβρο οι Τούρκοι έκαναν περίπου ό,τι και οι Ρωμαίοι στους τόπους που θεωρούσαν εχθρικούς. Της άλλαξαν το όνομα, την ονόμασαν Γκιοκσέαντά. Όμως στις καρδιές των Ελλήνων που μένουν εκεί, αλλά και των Ιμβρίων της διασποράς, στον τόπο εκείνο τον μυστικό όπου δε φτάνει το χέρι κανενός δυνάστη, θα είναι πάντα η Ίμβρος. Ο τόπος που η μητέρα (μητριά) πατρίδα ξέχασε και πρόδωσε. Οι Τούρκοι αλλοίωσαν το τοπίο του νησιού, άρπαξαν τα χωράφια των ανθρώπων για να φτιάξουν ένα αεροδρόμιο που δε λειτούργησε ποτέ, πλημμύρισαν κάμπους για να φτιάξουν φράγματα, γκρέμισαν σπίτια και σχολεία, έφεραν εποίκους και τους εγκατέστησαν στα σπίτια των Ελλήνων.

Άλλη μια προδομένη πατρίδα.

Την Παρασκευή το πρωί παρακολουθήσαμε τη Θεία Λειτουργία στο εξωκλήσι των Αγίων Κωνσταντίνου και Ελένης. Παρών ήταν ο Μητροπολίτης Ίμβρου κ. Κύριλλος ο οποίος μας έδωσε την ευλογία του, ενώ επισκεφτήκαμε και το αγίασμα που βρίσκεται πλάι στον ναό. Το ναό αυτόν τον έκαψαν οι Τούρκοι τον Ιούνιο του 1974, τη μέρα που εισέβαλαν στην Κύπρο. Ανακαινίστηκε όμως με έξοδα ενός Ιμβρίου γιατρού ο οποίος κατοικεί στην Ελλάδα.

Το χωριό των Αγίων Θεοδώρων, όπου δώσαμε την παράστασή μας, ιδιαίτερη πατρίδα του Οικουμενικού Πατριάρχη κ. κ. Βαρθολομαίου, είναι σκαρφαλωμένο στη βουνοπλαγιά, πέτρινο, ένα με το βουνό, πανέμορφο. Περιδιαβήκαμε τα στενά δρομάκια του χωριού, με πόνο ψυχής σταθήκαμε αντίκρου στο καμένο σχολείο, σφίχτηκε η

καρδιά μας από τα εγκαταλελειμμένα, μισογκρεμισμένα σπίτια, βουβούς μάρτυρες του διωγμού και της εγκατάλειψης.

Η ανταπόκριση των λιγιστών Ελλήνων που ήρθαν να δουν την παράστασή μας, ήταν κάτι παραπάνω από συγκινητική. Ήταν φανερό ότι οι άνθρωποι διψούσαν για κάτι Ελληνικό, που μύριζε Ελλάδα, με την αύρα της μητέρας – πατρίδας. Έτσι έγινε και το θέατρο πέρασε σε δεύτερη αν όχι σε τρίτη μοίρα.

Μετά το τέλος της παράστασης κάποιες ηλικιωμένες γυναίκες μας εκμυστηρεύτηκαν πόσο χάρηκαν που έβλεπαν τη φουστάνελα, παλιό σύμβολο της Ελλάδας. Και κάποιες άλλες ζήτησαν αφίσες του έργου για να τις βάλουν, όπως είπαν, στα εικονίσματα. Κι αυτό, γιατί, για εκείνους τους ανθρώπους, τους Φύλακες της Ανατολής, σαν ευλογία.

Μετά την παράσταση στήθηκε ένα μικρό γλέντι όπου χορέψαμε ελληνικούς παραδοσιακούς χορούς.

Την Κυριακή παρακολουθήσαμε τη Θεία Λειτουργία στο Ναό της Αγίας Μαρίνας στο Σχινούδι και γνωριστήκαμε με τους κατοίκους. Περιπατήσαμε κι εκεί στα δρομάκια του χωριού και είδαμε το παλιό πλυσταριό με τις γούρνες, εκεί όπου τον παλιό καιρό ήταν σημείο συνάντησης των γυναικών του χωριού. Στο σημείο αυτό τώρα προτοιμάζουν οι άνθρωποι το πανηγύρι της Παναγιάς το Δεκαπενταύγουστο.

Φύγαμε από την Ίμβρο έχοντας αφήσει εκεί ένα μέρος από την καρδιά μας, κοντά στους λιγοστούς εκείνους Φύλακες της Ανατολής που έμειναν εκεί να φρουρούν όσια και ιερά. Και είμαστε σίγουροι ότι η ανάμνηση της παρουσίας μας στο νησί, έχει βρει για να φωλιάσει έναν τόπο στις καρδιές αυτών των τελευταίων Ρωμαίων.

Προς τα Μέλη και τους Φίλους της Ενώσεως Σμυρναίων

Εάν διαθέτετε ηλεκτρονικό ταχυδρομείο (e-mail) σας παρακαλούμε θερμά να μας ενημερώσετε στη διεύθυνση

ensmyrn@otenet.gr

Μας βοηθήστε να επικοινωνούμε μαζί σας σε ηλεκτρονική μορφή ταχύτερα και χωρίς τα έξοδα που απαιτεί η συνηθισμένη αλληλογραφία.

ΟΜΙΛΙΑ Ε. ΤΣΙΡΚΑ

Σε εκδήλωση που οργάνωσε στις 11.9.2009 ο Σύλλογος «Άγιος Γεώργιος Γκιούλμπαξε» ο πρόεδρος της Ενώσεως Σμυρναίων κ. Ευάγγελος Τσίρκας μίλησε, στο Πολιτιστικό Κέντρο του Δήμου Μελισσίων, με θέμα: «Οι διωγμοί του Ελληνισμού της Μ. Ασίας κατά την περίοδο 1908 – 1922 και η καταστροφή της Σμύρνης».

«ΜΕΡΟΠΕΙΑ 2009»

Πέντε μουσικές συναντήσεις περιελάμβανε το πρόγραμμα των εκδηλώσεων του Μεροπέιου Φιλανθρωπικού Σωματίου. Την Κυριακή (13.9.2009), ώρα 19.30, συναυλία Βυζαντινής Μουσικής με επίκαιρους ύμνους από το «Εργαστήρι Ψαλτικής» υπό τη διεύθυνση του Χοράρχη Αθ. Παιβανά στην αίθουσα του Μεροπέιου Σωματίου. Τη Δευτέρα (14. 9. 2009), ώρα 19.30, συναυλία Παραδοσιακής Μουσικής «Αφιέρωμα στη Μικρά Ασία» από την χορωδία και την ορχήστρα Παραδοσιακών Οργάνων του Πανεπιστημίου Αθηνών υπό τη διεύθυνση του Πέτρου Μουστάκα, σε συνεργασία με το Κέντρο Εθνομουσικολογίας και το «Μουσείο Ελληνικών Λαϊκών Μουσικών Οργάνων» στον κήπο του Μεροπέιου Σωματίου. Την Τρίτη (15. 9. 2009), ώρα 18.30, συναυλία Μουσικής Δωματίου με έργα για φλάουτο και πιάνο με τη Σοφία Καμβύση και τον πιανίστα Σταύρο Κόλλια με έργα J.S. Bach και Schubert, στην αίθουσα του Μεροπέιου Σωματίου. Την ίδια μέρα και στον ίδιο χώρο (ώρα 20.00), ρεσιτάλ Κλασικού Τραγουδιού με τη σοπράνο Αντωνία Καλογήρου και τον πιανίστα της ΕΛΣ Χρυσάνθο Αλισάφη με έργα Mahler και R. Strauss. Την Παρασκευή (18. 9. 2009) ώρα 20.30, Μασσαλίας 22, συναυλία Βυζαντινής Μουσικής «Η Σμύρνη κάποτε...» από τη «Χορωδία Εθνικού Ωδείου Αθηνών» και την «Ορθόδοξη Εκκλησιαστική

ΠΑΝΙΩΝΙΟΣ Γ.Σ.Σ.

120 χρόνια γράφει ιστορία

Εκατό δεκαεννιά χρόνια από την ίδρυσή του συμπλήρωσε ο Πανιώνιος, ο ιστορικός Γυμναστικός Σύλλογος που ιδρύθηκε στη Σμύρνη το 1890. Με την ευκαιρία αυτού του γεγονότος η διοίκηση του σωματίου εξέδωσε την ακόλουθη ανακοίνωση που δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα Πανιώνιος Κόσμος, αρ. φυλ. 34, 19-Σεπτ.-2009.

«Η 14η Σεπτεμβρίου σηματοδοτεί την ιστορική επέτειο της συμπλήρωσης 119 χρόνων από την ίδρυση του Συλλόγου μας. Ο Σύλλογος που δημιουργήθηκε στα άγια χώματα της Μικρασίας, δοκιμάστηκε από την τραγωδία της Καταστροφής αλλά βρήκε, οδηγημένος από αξίους ηγέτες, τη δύναμη να αντέξει και να ριζώσει στην πατρική γη.

Σε όλα αυτά τα 119 χρόνια ο Πανιώνιος Γυμναστικός Σύλλογος Σμύρνης δίδαξε ήθος, πολιτισμό και αθλητική παιδεία σε δεκάδες χιλιάδες αθλητές οι οποίοι φόρεσαν τα κυ-

νέρυθρα διαπρέποντας στους στίβους και την κοινωνία.

Η χρονιά που έρχεται και στην οποία θα εορταστούν με κάθε επισημότητα τα 120 χρόνια του Συλλόγου, μας γεμίζει με υπερηφάνεια αλλά και ιστορική ευθύνη να διατηρήσουμε με συνέπεια τις αρχές και τις αξίες που διέπουν τον Πανιώνιο από την ίδρυσή του και να τον οδηγήσουμε εκεί που του αρμόζει. ΣΤΗΝ ΚΟΡΥΦΗ.

Ταντόχρονα οφείλουμε με αφορμή την επέτειο να διατρανώσουμε τη βούλησή μας να αγωνιστούμε με κάθε τρόπο, ώστε να γίνει πράξη το Νέο Αθλητικό Κέντρο του Πανιωνίου, ένα έργο που θα δώσει στον πρώτο Ελληνικό Αθλητικό Σύλλογο τη στέγη που του αρμόζει και θα τον οδηγήσει σε επιτυχίες και προσφορά στην αθλούμενη νεολαία για τα επόμενα 120 χρόνια».

«Ο λαός επιβράβευσε τους αγώνες σας»

Συγχαρητήρια επιστολή στους μικρασιατικούς καταγωγής βουλευτές

Συγχαρητήρια επιστολή στους μικρασιατικούς καταγωγής βουλευτές του λεκανοπεδίου Αττικής, για την εκλογή τους, απέστειλαν εκ μέρους του Δ.Σ. της Ενώσεως Σμυρναίων οι κύριοι Ευάγγελος Τσίρκας και Νίκος Βικέτος. «Σας συγχαίρουμε εκ μέρους του Διοικητικού Συμβουλίου της Ενώσεως Σμυρναίων και προσωπικώς για την επανεκλογή σας στο βουλευτικό αξίωμα. Ο λαός επιβράβευσε τους αγώνες σας.

Γνωρίζοντας την αγάπη σας για την αξέχαστη μικρασιατική πατρίδα, είμαστε βέβαιοι ότι θα ενδια-

Η μικρασιατικής καταγωγής βουλευτής του ΠΑΣΟΚ κ. Λούκα Κατσέλη, υπουργός Οικονομίας - Ανταγωνιστικότητας και Ναυτιλίας.

φερθείτε ειλικρινά για τα θέματά μας ώστε να διατηρηθεί η μνήμη της Μ. Ασίας στις νεότερες γενιές και να προβληθεί η πολιτιστική κληρονομιά των Μικρασιατών Ελλήνων».

Σύμφωνα με τα πρώτα στοιχεία

εκλέχθηκαν βουλευτές στην Α' Αθηνών η Φωτεινή Πιπιλή (ΝΔ), στη Β' Αθηνών η Λούκα Κατσέλη (ΠΑΣΟΚ), ο Μιχάλης Χρυσοχοϊδης (ΠΑΣΟΚ) και ο Γρηγόρης Ψαριανός (ΣΥΡΙΖΑ). Στη Β' Πειραιώς ο Γιάννης Διαμαντίδης (ΠΑΣΟΚ), ο Τάσος Νεράντζης (ΝΔ) και η Βέρα Νικολαΐδου (ΚΚΕ). Στις άλλες περιφέρειες: Στη Βοιωτία η Βασιλική Τσόνογλου (ΠΑΣΟΚ). Στην Α' Θεσσαλονίκης ο Χάρης Καστανίδης και η Χρύσα Αράπογλου (ΠΑΣΟΚ). Στη Β' Θεσσαλονίκης ο Θόδωρος Καράογλου (ΝΔ). Στη Λάρισα ο Μάξιμος Χαρακόπουλος (Ν.Δ.). Στο Ηράκλειο ο Βασίλειος Κεγκέρογλου (ΠΑΣΟΚ). Στο Ρέθυμνο ο Μανώλης Όθωνας (ΠΑΣΟΚ). Στη Ροδόπη ο Ευριπίδης Στυλιανίδης (ΝΔ).